Контрольный экземпляр

Масса а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 23 октябрь, 1975 шу. • № 127 (5198). • Мах 2 кеп.

СОВЕТИЙ РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЯРА — ЛЕТТIА ТIАХЬОЖАМ

Къахьегамхой депутатий Советаш дерригача халкъо хоржаш йола пачхьалкхен Iаьдала органаш я. Моттигерча Советий кхоачашде деза декхараш дукха да. Пачхьалкхен Iаьдала моттигерча органаша кулгалду культурно-политически боахамеи гlишлош хьалъяра, пачхьалкхен доал дара органий балха. Уттаю моттигера бюджет, Iалашду пачхьалкхен порядок леладелга, граждений бокъонаш лораю, хIаьта кштта тlо ду мехка оборони низ чlоагlбара.

Халкъа Iаьдала органий лоархIам, бехктокхами сийи лакхлара, цар бокъонаш шеръяра, тlадилла гlулакх дика кхоачашде ховргдолча кадраша уж Iалашъяра тlадерзаьча КПСС Центральни Комитета сопзмаша, тlеххьаоча шерашка тlанйнача законаша торо елар моттигерча Советий болх айбе.

Къахьегамхой депутатий Советаша тlа-тlа дуккагlа дувп боахамеи культуран корта бола дешаш, дуккагlа терко ю наьха бахара хьалаш тоаде торонаш лахара а царех пайда эцара а.

ХIаьта а вахаро дlадех тlа-тlа эргабоаъаш Советий болх тоабар. Цу хьакъехьа боккха лоархIам болаш да Совете дуаца оттаду дош дика кийчдар. оттаеш йола проблема кlоаргта уйла яь, гlулакх довзаш болча специалисташца дагабьнна, чакхдаккха лерхIар кхоачашдургдола накъаш къаьгга къоастадаь хилар. Советий балха практике кlезига яц уж дешаш къестадара методаш а формаш а. Дуккагlа йолча хана уж декхараш шоашта тlаэц Советий массзарча комиссеша. Нохч-Гlалгlайчен моттигерча Советашка 1440 уж тайпа комиссеш я ворхI эзари пхи бlаьи гаргга депутат юкъе а волаш. Совете е цун исполкоме дувца дош оттадеш цар шоашка новкъостал дара оарцагlа йоакх актив, гlулакх довзаш а из чакхдаккхар довш а бола нах. Иштта кийчдаь дош дувца а пох йоагlа решени тlаэца а эттагlа хул. хIаьта из кхоачашъераша шоай де дезар дика кхета а ду.

Бакъда, решени йича доалаш дац гlулакх. Из кхоачашъелга вlаштlехьдаьккха, тlахьожам лоаттабе беза. Цу тайпара ший болх вlаштlехьбоахарех я къахьегамхой депутатий Заводской районни Совет а цун исполком а.

Кlезига лоархlам болаш дац тlанйцача решенеех даьр. харжархоша денна лаказаш кхоачаш мишта ду депутаташка, харжархошка тlахайтар. Иштта гlулакх леладича тlадиллачох бола бехктокхам лакхлу. ший декхар дицдечунгара из кхоачашделга хьадеха торо лу.

Тахан оаха кепа тохача Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета сопам тlа белгалду къахьегамхой депутатий Наурски районни Совета а юртий Советий а исполкомаша шоай организационно - массови болх тоабелга КПСС XXIV съезда решенеша дlадехарашца хьежжа кхоачаш мишта ду дувцаш болча сопам тlа белгалду шоай балха организационни формаш эргайоахаш тоаелга эсала леладеш,. лакхехьа латтача органий а шоай а решенеш кхоачашъяра тlахьожам мела лоаттабеш, цу гlулакха юкъе депутаташ, массзара комиссеш, актив кlезига увзаш хилар.

Цу тайпарча хьал тlа ба из болх Надтеречни, Назрановски, Шалински районашка, кхыча районни а юртий а Советашка. Цига тlайиеча решенешка кlезиг дац из дика хургда, из де деза, из данза даргдац яха дешаш, бакъда уж чакх мишта доалхьожаш тlахьожам во лелабу, уж кулгалдара указанеш цхьаги решене тlара вокх решене йоах, цудухьа гlулакх метгахьа далац.

Решени доал дара лоархIамерча гlулакхех цаI, цунца вуввзавенна волчунна шийна тlадиллар кхоачашдара никъ хьехар я. Цхьабакъда молле гlа решени формана даь хlама а хиле дlаотт нагахьа санна вlаши дага ца боалаш, дукха нах юкъе ца озаш, де дезар хоададеш. уж чакхдаха везар къаьгга белгалвеш ца йича, из кхоачашъь, тlехьа тlахьожам ца оттабича Гlулакх кхоачашдара лоаттабеча тlахьожамо гlо ду ниййслуш дола кхоачамбоацараш дlадаха, уж ца нийсдалийта фу де деза ханнахьа довза, наьха дегаш айде. хьинар совдаккха.

Моттигерча Советий керттера теркам тlебахийта хила беза КПСС XXV съезда даха ма-доагIара накъададахара къахьегамхой оарцагlа боахаш пятилетка чакхйоалача шера а бlарччача пятилетка а планаши коллективаша тlа ийца социалистически декхараши кхоачаш а тlеххкоачаш а делга Iалашдара. Планаш а харжархой наказаш а кхоачашдера гlехьа болх беш вай республике 10 эзар гаргга депутаташи йоккха активи я. Цар хьинар айдар, дlахо йолача хана вайна хьалхашка латта дек араш кхоачашдара беча балха уж шерагla юкъеозар моттигерча Советий декхарех цаI да. Шеко яц Нохч - ГIалгIайчен моттигерча Советий депутаташа шоашта хьалхашка латта доккхий декхараш сийленца кхоачашдергхилара. ХIаьта цу даькъе боккхача лоархIаме гlулакх да Советий решенеш кхоачашъяра лерттIа тlахьожам делабар.

Идеологически актива республикански совещани

Селхан, 22 октябре, Грозне, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома политически дешара ЦIагIа гулбеннабар КПСС горкомийи райкомийи идеологически балха секретараш, юкхьанцарча парторганизацей секретараш, пропагандисташ, агитатораш, кхыбола идеологически болхлой.

«Политически экономически дешар эргадаьккха тоадарахи парте XXV-ча съезда ма-доагlIара накъададахара хьакъехьа пропагандисташта хьалхашка оттача декхарехи» йола доклад йир КПСС обкома секретара нов. М. О. Бузуртанова.

Докладах лаьца къамаьлаш дир парте Грозненски горкома секретара П. Н. Громова, Грозненски района «Юбилейный» совхоза марксизма - ленинизма лардий школа пропагандиста Р. Л. Цагараева, КПСС МагIалбика горкома секретара А.-Х. Х. Барахоева, ВЛКСМ обкома секретара С. Н. Егорова, гlишлош еча Нохч-ГIалгlай Управлене гlишлош яра механизаце управлене парткома секретара А. К. Попова, Грозненски химкомбината завкома председателя И. А. Уткина, Шаьла района Курчалой юртарча цlагlарча лекторе кулгалхочо Х. М. Магомадова, «Красный молот» завода «Политзнаней лардаш» яхача курса пропагандиста С. Д. Умалатова, Гудермесски района «Дружба» совхоза марксизма-ленинизма лардий школа пропагандиста С. И. Темиралиева.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъеш парте XXV съезда баха ма-боагIача накъабахара шерра социалистически яхь йоаржаяь къахьегача республика сомий бешамаш кхееараша боккха толам баьккхаб — пачхьалкхенга сом бохкара пхе шера план тlеххкоачашъяьй.

Ийслагlа пятилетка дlайолаелча денз республика колхозашкарен совхозашкарен 205 эзар тонн сом дlакхаьчаб Даьхенга, план 202 эзар тонн йолча.

Сом дуккагlа кхебаран кийчбаран доккха дакъа лаьцад Сунженски Ачхой - Мартановски районаша. Пятилетка дlайолаелча денз Сунженски районагара 44,1 эзар тонн сом дlакхаьчаб, план 39 эзар тонн йолча. Ерригача республике кхебаьча сомах 22 процент хул из.

Ачхой - Мартановски района совхозаша дlабеннар 37,7 эзар тонн я план 33,6 эзар тонн йолча.

Пачхьалкхенга сом бохкара планаш ханал хьалха кхоачашъяьй Веденски, Гудермесски, Назрановски, Наурски, Советски, Урус-Мартановски, Шелковской районашкарка боахамаша.

Сомий бешамаш дика кхеяра доккхий хьожхамаш даьхад укх пятилеткагlа «Родина», «Ассинский», «Новосельский», «Пригородный», «Орджоникидзевский», «Южный» совхозаша, 1 Мая, XIX партсъезда, «Путь к коммунизму» яхача колхозаша.

Боккха пайда лу сомий бешамаша. Духхьал сом бохкарах пятилетка дий шера 17,3 миллион сом пайда баьннаб республика колхозаштен совхозаштен.

Пхе шера планал совгlа сом бохкаш ба хIанз а. КПСС XXV съезда сийна къахьегама вахте а этта Нохч - ГIалгIайчен сомий бешамаш лелераша хьатIадоагIача шера хьувкъама лард йоллаш ба.

Нохч - ГIалгIай АССР статистически управлени.

ГУЙРЕ—КХАШКА

Юрта боахама обзор

Сийлахь - боккхача Октябра сийна къахьегама вахте а этта республика юрта къахьегамхоша шоай дерригa низаш тlадахийтад ийслагlа пятилетка тlеххьара юрта боахама шу толамца чакхдаккхара.

Республика колхозашкеи совхозашкеи хьажкlаши дугеи чуийца бовла гарга ба. Укх шера 20 октябрь тlакхоачаш 22 эзар гектара тlара хьажкlаш чуийца яьннай. Из чуэца езача хьажкlех 93 процент я. Ялата лаьрхIа дlайийка хиина хьажкlаш чуийца яьннай Шалински, Шелковской районашка. Из культура чуийца бовла гарга ба Ачхой - Мартановски, Грозненски, Малгобекски, Надтеречни, кхыча районий механизатораш.

Гудермесски, Шелковской районий боахамашка 5046 эзар гектара тlара дута хьекхад, из чуэца дезачох 81 процент я. 4662 эзар гектара тlара аьрда а аьрда Даьхен амбарашка 18 эзар тонн дуга чутессад. ХIара гектара тlара 41,4 центнер йоакх Гудермесски района дуга кхеледераша.

Шекара свеклаш кхееча кхашкара балхаш хIанз сихденнад. Ерригача республике мерза овлаш 5171 эзар гектара тlара хьаьхкад. Из планагlа чуэца езачул ах совгlа я. Дика вlаштlехьдаьккха сиха чуэц шекара свеклаш Ачхой-Мартановски, Гудермесски районашка. Цхьабакъда ерригача республике хIанзчул тlехьагlа кхы а 4 эзар гектар чуэца езаш я. Тlехьадус хIанз аххаш хьа ца аьхка Урус - Мартановски района боахамаш.

ХьатIахулача шера хьувкъама лард йоллара дерригa низаш оарцагlдаьха къахьегаш ба республика механизатораш. Сихдаь зяба оахам деш ба уж. ХIанзле 96,2 эзар гектар аьхай. Бlаьстан юхье культураш дlае езача лаьттах ах совгlа да из.

Техниках лерттIа пайда а эцаш дикагlа йола агротехнически ха дlа ца яхийтара дерригa низаш оарцагlдаьха къахьег Надтеречни района механизатораша. Цу района боахамашка хIанзле 92 процент лаьтта аьхад. Шалински районе 74 процент аьхад.

Зяба лаьтта ахара тlехьадус Назрановски, Веденски, Наурски, Ножай - Юртовски, Шелковской районий боахамаш.

Гурахьа культураш дlаюв дикагlйола ха туллаш латт. Ялата лаьрхIа ерригача республике хIанзле 31 эзар гектар культураш дlайийнай. Из планагlа дlае лерхIачох 78 процент я. Ялата лаьрхIа гурахьа культураш дlаера хьалха я Сунженски, Наурски районаш. Цхьабакъда кхы а республике дlае езаш 40 эзар гектар я. ЧIоагlа ледара лел уж балхаш Назрановски, Ножай - Юртовски, Советски, Урус - Мартановски, Шелковской районашка.

Гурахьа культураш дlаювча деза да хIара сахьат. Фу дlадувш йолча агрегатий къахьегама овсарле лакхъе еза лоацача хана ялат дlадийна даккхара.

ХЬАЛХАЛАТТАРАШЦА НИЙСЛЕ!

Доакъар кийчдара оперативни кулгаллеча республикански штабои Нохч - ГIалгIай АССР облсовпрофои ударни бетта кхоалагlча кlира итогаш яьй.

ДIададахача кlира республика юрта къахьегамхой доакъар кийчдеш бар, хьайбаша Iа доаккхаргдолча дlатlанйзар из, помещенештен доакъара цехаштен ремонт яьй.

Массарел дикагlа уж балхаш даьд Шелковской районе. Доакъар кийчдара йолаш йолча ерригача торонех дика пайда ийцаб укхаза. Цхьан кlира 400 тонн аьлах, 300 тонн чах эргlаш даьд, 2 эзар тонн силос еллай, 30 тонн баьций хьоари 364 тонн эрзи кийчбаьб. Районе дуккагlдолча даькъе помещенеш Iанга кийчъяьй. Боахамашка болх беш я доакъар кийчду цехаш.

Доакъар кийчдара шоллагlча моттиге я Веденски район. Укхаза дика вlаштlехьдаьккха дlадихьар силос йоллилга.

Наурски района доакъар кийчдераша хьинаре къахьийгар. Цу кlира 980 тонн гlожа доакъар, 1750 тонн силос Iалашйир. Баьций хьоар кийчделга дlахо хьош да.

Доакъар кийчделга во вlаштlехьдаьккхадац Ачхой - Мартановски, Урус - Мартановски районашка.

Цхьабакъда, дlахо а доакъар Iалашдара ерригача торонех пайда ийца баьннаб яха уйла йола кулгалхой гlалат ба. Из эла доагlа, хьайбашта кхоачамболаш доакъар Iалашдаьдоацпаше а тlеххьарча кlира цаI тонн доакъар ца кийчдаьча Малгобекски, Назрановски, Надтеречни районий кулгалхоех. Доакъар кийчдара кхыча районашкарчул кlезигагlа торонаш яц царга. Ала деза, цу районий боахамашка фермашни доакъар кийчду цехаши Iадга кийчъяра цIенхаштта уйла тlа ца йохийтилга.

Хьайбаша Iа доаккхаргдолча доакъар хьатIлозарая доакъар кийчду цехаш кийчъярац тlехьадус Сунженски, Шалински, Грозненски районий боахамаш. Къаьстта ледара лел уж гlулакхаш XX партсъезда цIерагlча сунженски колхозе, «Дружба», «Назрановский», «Калаусский» совхозашка.

ВIАШИ НИЙСЪЕЛ ЕР ЦИФРАШ

1975 шера 20 октябрь тlакхоачаш кийчдаь доакъар (план проценташца).

Яхь лелаю районаш	йол	ча	силос	сенаж	баьций хьоар
Ачхой - Мартановски	61	97	108	61	46
Урус - Мартановски	96	56	106	93	73
Веденски	75	74	128	121	—
Ножай - Юртовски	75	104	194	70	—
Советски	118	104	142	61	—
Грозненски	51	80	70	41	65
Сунженски	64	73	60	24	122
Гудермесски	81	68	65	157	98
Шалински	90	70	63	11	37
Малгобекски	39	75	64	58	78
Назрановски	52	20	103	45	45
Надтеречни	ю	56	70	29	81
Наурски	49	94	48	32	79
Шелковской	78	79	71	44	76
Еррига республике	68	71	73	47	75

КОЛХОЗИЙИ СОВХОЗИЙИ ФЕРМАШКА

Республика хьайбаш леладерий хIакз дукха балхаш да. Царех керттера дар—Iанга дика кийчо елга, дlа ца къастийташ дерригa хьайбаш Iангардахар, Iаи замалахьа хьайбай продуктивность лох ца ялийтар.

Ийслагlа пятилетка тlеххьара шу чакхдала дукха ха йисаяц. Йолаш йолча торонехи кхоачамехи лерттIа пайда а эцаш хьалха латтача фермай коллективаша шоай планаши тlанйца социалистически декхараши кхоачашду.

1975 шера 16 октябрь тlакхоачаш Ачхой - Мартановски района боахамаша соахка укх хана дlаденначул 8 процент дуккагlа пачхьалкхенга дулх дlаденнад. хIаьта шура — 6 процент, тха—1 процент, Шелковской районе хьайбаш дlаденнад 16 процент дуккагlа, шура — 8 процент. Хьайбай продукташ дуккагlа дlалу Урус-Мартановски, Ножай-Юртовски районаша.

Дулха пачхьалкхенга хьайбаш дlачудалара шера план ханал хьалха кхоачашъяьй «Самашкинский», «Грозненский», № 1 йолча шурий, «Терек», «Минеральный» совхозаша, хIаьта шура дlаенна яьннай «Загорский», «Терек», «Орловский», «Надтеречный» совхозаш.

Цунца цхьана дулхи шурен дохкара план кхоачаш ца яр кхерам эттаб дуккхача колхозашкеи совхозашкеи. Дукха тlехьадус Грозненски района боахамаш, дlададахача шера укх хана кийчъяьчул 15 процент кlезигагlа кийчъю шура ерригача районо. Шура кlезигъеннай Гудермесски, Малгобекски, Надтеречни, Назрановски, Наурски районашка. Цу районаша республика план кхоачашъяра тlехьатетт.

Пятилетка чакхйоалача шера план кхоачашъяра йолаш йолча торонех бизза пайда эцара фермай коллективашта новкъостал де деза юрта боахама органий кулгалхошеи специалисташеи.

Ульяновски область. Ульяновски юртбоахама института учебно-опытни боахаме «конвертни» способах оах зябь. Иштта оал цунах тракторш лаьтта аха юкъметтигера хьайолалуьндаь. Аьхача лаьттан прямоугольник шер а еш конверта хьисапе оах лаьтта. Боал кlалтlабоахаш харшаш ца а доахаш лаьтта ахаро торо хулийт лаьттан структура ца а толхаеш, тlоьдал цунна дуккагlа йита. Иштта лаьтта оахаш хилча хьувкъам 3—5 центнер тlакхет.

Специализированни отряд я укхаза зябь оахаш, К-700 яхача трактораца ийс эзар гектар аха езаш ба механизатораш. Иштта болх вlаштlехьбаккхарах къахьегама овсарле 25 процент лакхъеннай.

Сурта тlа: «К-700 яхача трактораша «конвертни» способах оах зябь.

Ю. БЕЛОЗЕРОВА сурт, ТАСС фотохроника.

Юрта боахама болхлой! ТIагIертте къовсам лоаттабе юрта боахама интенсификаци яри цун эффективность лакхъяри духьа, боахамий юкъарча коопераце ларда тlа дегIаккхувла производства специализации концентрации! Дас санна пайда эца лаьттах, техниках, къахьегамеи материальнии ресурсех!

(Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 58 шу дизара хетадаьча КПСС ЦК ТIахьехамашцара).

КЪАХЬЕГАМА РАПОРТ

1975 шера ийс бетта СССР промышленносто Пачхьалкхен план кхоачашъяра итогий хьакъехьа.

1975 шера ийс бетта СССР промышленносто Пачхьалкхен план кхоачашъяра итогаш яьй. СССР ЦСУ баьча хоама тlа белгалдоакх, промышленноста болхлоша, КПСС XXV съезда баха ма-боагlIара накъабахари ийслагlа пятилетка чакхйоалача шера план ханал хьалха кхоачашъяри духьа шерра социалистически яхь а йоаржаяь, ийс бетта план продукцена реализаци яра боарама, къахьегама овсарле лакхъяра, изделей дуккагlа дола лоархIамегlара тайпаш хьадара тlеххкоачашъяь хилар. Планал совгlа реализаци яьй 5 миллиард сома маьха продукцена. Соахка цу хана хинначунца ниййчча дуккагlа хьаяь промышленни продукци 7,8 процент хилар, шера планагlа лаьрхIача 6,7 процента меттел.

Промышленноста цхьадолча доакъошка хьаяь продукци 1974 шера ийс беттаца ниййчча дуккагlа хиннай: электроэнергетика — 5 процент; йоагача хIамай промышленность — 7; Iаьржеп сийрда бесаш долей металлурги —5; химически мехкдаьтта химически промышленность — 11; машиностроении металлообработкеи — 11; хьун, хьу чакхйоаха, целлюлозно - каьхата промышленность — 6; гlишлой материалий промышленность — 7; яйга промышленность — 6; кхачан промышленность — 6, культурно-бытовойи боахамеи гlулакхашта лаьрхIа товараш хьаду производство — 9 процент.

Ийс бетта план тlеххкоачашъяьй ерригача общесоюзнии союзно - республикански промышленни министерствашеи ерригача союзни республикашеи.

ДIададахача шера цу ханаца ниййчча дуккагlа яьккхай: электроэнерги — 43,7 миллиард киловатт - сахьат; мехкдаьтта (газови канденсат а тlехьа) — 24,1 миллион тонн; газ — 20,7 миллиард кубически метр; кlор — 11,2 миллион тонн; чон — 2,5 миллион тонн; болат — 3,8 миллион тонн; автопокрышкаш — 3,5 миллион; приборагаши, автоматизаце средстваши, цар запасной оатхалаши — 0,3 миллиард сома маьха; автомобилаш — 97,5 эзар; цу даькъе грузовой яраш —21 эзар; тракторш — 13,9 эзар; юртбоахама машинаш —235 миллион сома маьха; цу даькъе хьайбай боахама лаьрхIаи доакъараш кийчдуи машинаш — 135 миллион сома маьха; каьхат — 0,1 миллион тонн, цемент — 5,2 миллион тонн.

Халкъа эца товараш соахка цу хана даьчул дуккагlа хьадаьд: кlадаш — 91,7 миллион квадратни метр; тийга яь хIамаш — 0,6 миллиард сома маьха; дулх — 0,7 миллион тонн; марша хьисапера хIамаш — 0,1 миллион тонн; цlенача шурех яь продукци шура лоархIаш — 0,8 миллион тонн; дикагlйола пхьегlаш — 32,6 миллион сома маьха; телевизораш — 0,3 миллион.

Цунца цхьана, СССР ЦСУ хоама тlа белгал ма даккхара, бlарччача промышленноста ийс бетта план толаме кхоачашъяьяле а, дуккхача производственни объединенешеи предприятешеи кхоачашъяьяц шоашта оттаяь заданеш; цхьаццайолча моттигашка Iалашдаьдац оттаяьча ассортиментагlеи йоагlIача тайпара дикеи продукци арахецилга.

Кхоачашъяьяц кийча прокат, болата турбаш, каустически сода, серни кислота, мlад йоаха синтетически средстваш, перемении токаца болх бу электродвигателаш, кузнечно-прессови машинаш, мехкдаьтта аппаратура, яйгача, кхачан, дулха - шурий, чкъаьран промышленноста лаьрхIа технологически оборудовании цун запасной оатхалаши, мовхьаш кхухьа вагонаш, гlулакхага йола хьу, картон, тайп - тайпара цхьадола кlадаш, тlагlолла духаду пазата баракъаш, телатах бáь кога гlирс, бежана даьтта, ингалеп майстиковни пхьегlаш, холодильникаш.

Кхоачамбоацараш да производственни мощносташ кираерзаяреп царех пайда эцарен даькъе.

ДIахо балхаш даьд Iилманеи техникенеи карагlдаьнараш халкъа боахама юкъехьара, производство эргайоахаш тоаяран цунна интенсификаци яран.

Тоаденнад промышленноста балха технико - экономически хьокхамаш.

Промышленносто кара а дерзадаь, арахеца доладаьд хIанзарча технически дlадехараша ма-яххара йолча изделей ши эзар совгlа керда тайпа.

1975 шера цхьоалагlча октябре 26 эзар издели яр пачхьалкхен дикала Знак йолаш, цу даькъе ийс бетта ерзай из бархI эзар изделица.

Промышленносте къахьегама овсарле 6,1 процент лакхъеннай, планагlа лаьрхIа хиннача 5,7 процентаца меттел; дуккагlа хьаяьча ерригача продукцех 81 процент къахьегама овсарле лакхъяра чотах яьй. План кхоачашъяьй продукци хьаярга дlабодача маьхан пайда баран.

(ТАСС).

БЕРЛИНЕРА ДЕРРИГДУНЕН КОНГРЕСС

БЕРЛИН, 20 октябрь. (ТАСС спец. корр.). Морх йоацача сийнача сигален сердалонагlа бlаргагу дlахьежача кхалсагеи кхокхеи сурт, «Нийсхо, дегlаахар, машар» яха дешаш. Дунеи халкъашта юкъерча кхалсага шера хетаяьча Дерригдунен конгресса уж эмблемаши девиз — тахан арча Берлина эгтара къаьгагlа йола белгало.

Гулбеннарашка моаршал хоатташ къамаьл дир СЕПГ ЦК Хьалхарча секретара Э. Хонеккера.

Дунеи халкъашта юкъерча кхалсага шера хетаяь дерригдунен конгресс эгтара хьалхарча лоархIамера дунен событи я, аьлар цо. Дунеи кхалнех боккха политически низ ба.

Доазол арахьара проблемаш ше ювцаш, оратора белгалдаьккхар, СССР-и социалистически содружества кхыйола пачхьалкхенаши общественни вахара тайп-тайпарча доакъошка массе оагlорахьара цхьатарра дегlаахар, корта а болаш цар чакхйоаха машара политика вай хана хоадамболлаш йолча факторех хилар.

Герз Iоаделга кхы хург а доацаш геттара дlадаккханза даргдац, аьлар дlахо Э. Хонеккера. Герз хьадара доазув оттадареи герз дlадаккхареи хьакъехьа соглашенеш елга чоалханеи духьаленаш нийслуши процесс я. ХIанзле кулгаш яьдаь документаш, къаьстта а ядерни герз дlадоаржа ца дарах дола Договор, ядерни тlом ца хилийтара хьакъехьа яь советско - американски соглашени, кхыдараш, тlема кхерам кlезигбеш дола эгтара хьалхара лоархIаме толамаш да. Тхона хетачох, цу даькъе кердагlа баккханза барг ца хилара совгlа, боаккхалургболаш а ба, аьлар СЕПГ ЦК Хьалхарча секретара.

Цул тlехьагlа Iодийшар ООН генеральни секретара К. Вальдхайма конгресса цIерагlа дайта моаршал.

КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Берлинерча Дерригдунен конгрессе дакъа лоацарашка дайта моаршал Iодийшар советски делегаце кулгалхочо, советски кхалнаьха Комитета председателя, СССР летчика-космонавта В. В. Николаева - Терешковас. Новкъоста Л. И. Брежнева дайтача моаршала дlайха дешаш чlоагlа тlоараш а тохаш тlайийр дерригача лаьттан тlарча кхалнаьха викалаша.

Iодийшар Инде премьер - министра Индира Ганде, Куба Республика Министрий Совета исполкома председателя, Кубай Компарте ЦК Хьалхарча секретара Фидель Кастрос, кхыча боккхийча пачхьалкхений деятелаша дахкийта моаршалаш.

Отчетни доклад йир Дерригдунен конгресса президента Ф. Брауна.

М. РОЖДЕСТВЕНСКАЯ.
А. ГРИГОРЬЕВ.

ОФИЦИАЛЬНИ ДОТТАГIАЛА ВИЗИТАЦА

Советски правительства вехарагlа 21 октибре официальни доттагlала визитаца Москве венав ВСРП ЦК Политбюро член, Венгерски Халкъа Республика Министрий Совета Председатель Дьердь Лазар.

ВНР-ен СССР-ен пачхьалкхений байракхашца егача Внуковски аэродроме Д. Лазара пакъаваха вар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, РСФСР Министрий Совета председатель М. С. Соломенцев, кхыбола официальни нах.

Аэродроме везача хьаьшага моаршал хетташ бар Москверча къахьегамхой викалаш.

Самолеташ Iойоссача майдан тlа оттадаь сийлен хадар, ВНР-ен СССР-ен пачхьалкхений гимнаш лекхар.

Советски тlемахой мугlараш та хьалхашка гlолла Iотlехбаьлар новкъостий А. Н. Косыгини Д. Лазари.

Цул тlехьагlа А. Н. Косыгинца цхьана автомашина тlа а хайна, улувъяьнна мотоциклистий эскорт а йолаш, резиденце дlавахар Д. Лазар. Автомашиний кортеж хьалтlехйоалаш хинна улицаши майдаши шин мехка пачхьалкхений байракхашца, советскии венгерскии халкъашта юкъерча дохаргдоацача вежарий доттагlалеи цхьанэ лелалеча гlулакхийи сийна хьалдийттача транспаранташца ега яр.

(ТАСС).

АКТИВ — СОВЕТА НИЗ

ОБЩЕСТВЕННИ ОРГАНИЗАЦЕЙ БАЛХА ОПЫТАЦАРА

Вай республикерча моттигерча Советаша йоккха опыт Iоаяьй халкъа дружинашка, новкъостий судашка, улицайн цIенойн комитеташка, культуран унахцIено лораяран учрежденешкарча Советашка кхыйолча общественни организацешка гIолла паччахьалкхен тайп-тайпара гIулакхаш кхоачашдеча дукха къахьегамхой юкъеозара.

КПСС XXV-ча съезда решенеш кхоачашъеши къахьегамхой депутатий юртий, станични, поселкови, районни, городской Советий болх тоабара хьакъехьа бола КПСС ЦК соцамаш керте лувцаши Нохч - ГIалгIай АССР моттигерча Советий исполкомаша дикка тоабир боахамеи культурни вахарен декхараш, ийслагIча пятилетка заданеш кхоачашъяра городийи юртийн къахьегамхой сарцагIбахара болх. Лаккбеннаб моттигерча Советий организационно - массови балха боарам, шоай болх хьинарегIа бе яьннай къахьегамхой тайп-тайпара общественни самодеятельни организацеш а.

Цу хьакъехьа къахьегамхой Заводской районни Совета исполкома Iоаяьча опытах лувцаргда вай.

ХIанз районе вIашагI а елла хьинаре болх беш я 4930 саг юкъевола пхиъ самодеятельни общественни организаци. Царех я халкъа дружинаш, новкъостий судаш, цIенойн улицайн комитеташ, квартальни уполномоченнеш.

Заводской района халкъа дружинаша хьинаре дакъа лоац общественни порядок лораечеи чIоагIъечеи, цар хьинаре къовсам лоаттабу социалистически общежите бокъонаш телхаерашцеи шоашкара кхыдола антиобщественни гIулакхаш гучадувлийтарашцеи. Партийнни, советски, административни органаша кулгалдарца халкъа дружинаш организационно чIоагIъеннай, законаш телхадеращца къовсам лоаттабара тоъал йоккха опыт Iоаяьй цар.

Иштта соахка сентябре дениз района заводашкарча, фабрикашкарча, учрежденешкарча шоай лоIамерча халкъа дружинай 111 организаце отчетно - хоржамий собранеш чакхъяьхар. Цига шин шера лаьрхIа дружинай командираши цар заместителаши хержар, хIаьта 50-нел совгIа саг юкъе а вохийташ штабаш вIашагIъехкар.

Райисполкомо чIоагIа йоазхо ю дружинникашта правови а кхыйола а знанеш ялара, цар лоархIам лакхбара. Укх шера дениз района дружинникашца республика Министрий Совето чIоагIъяьча программагIа занятеш чакхйоах. Цига лекцеш ешаш хул района административни органий кулгалду болхлой: района прокурор, халкъа судахой, кхыбараш. Цу тайпарча занятеща гIо ду дружинникий бехктокхам лакхбара, болх нийса вIаштIехьбаккхара.

Профилактически кхетамен болх халкъа дружинаша чакхбоах хьалдаи цхьан лостамагIеи. Общественни порядок лораяра цар беча балха керттера форма я улицашка, майдашка, кхыйолча общественни моттигашка дика вIаштIехьъяьккха патрулировани елга.

Холуш айбеннаб халкъа дружинай балха боарам дукхача микрорайонашка опорни пункташ вIашагIъеккача хана дена. ХIанз дружинникаша чIоагIа бувзам лоаттабу милице участкови инспектораща, депутатий группашца, цIеной комитетаща, новкъостий судашца. ХIаьта милице болхлоша цхьана халкъа дружинай штабаша общественни порядок лораяран бокъонаш телхаю моттигаш кIезигъяран тIаерзаь мероприятеш чакхйоах.

КПСС райкомеи юкъхьанцарча партийни организацешеи кулгал а деш районе шерра баьржаьб бахача наха юкъе правови пропаганда яра болх. Правови темаех дукха лекцеш еш химикий культура Двореце, Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски механдаьтта чанхдоахача завода клубе, кхычахьа. ХIаьта В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецe болх беш я правови знаней университет.

Кхыбараша масал эца мегаргдолаш да района дикагIйолча комсомольски оперативни отрядаша корта бохабу малараш совдоахаращца, общественни моттигашка хулигански гIулакхаш леладерашца къовсам лоаттабара деш дар а.

Дикача оагIорахьа белгальяьннай кхелетаращца кхетама болх бу, автоинспекцена гIо ду специализировании халкъа дружинаш а.

Халкъа дружинашта дукха дикадар карагIдоал партийни организацеша, къахьегамхой депутатий Советашеи комсомолои энтизуастий балха лостам телача, дружинаштеи милице, прокуратура, суда болхлоштеи юкъе айхха бувзамаш лоаттадеча. Хулиганстваща, корта бохабу малараш совдахарца социалистически доаллахьен тIакхувдарца къовсам лоаттабара, бахача наха юкъе правови пропаганда яра шерра юкъеоза еза общественность.

Из да партеи правительства шоай соцамашка вайгара дIадехараш а. Цар тIа хоадам боллаш белгалдаьд цу общественни организацей декхараши бокъонаши. Керттердар да хIара дружинник общественни порядок чIоагIъяра хьинари лакха кхетами бола къовсамхо хилар. Дружина мугIараща юкъевоалача хIара саго новкъосташта хьалхашка дув буъ бокъонаш телхаеращца лира къовсам лоаттабеш, халкъа хьашташ фе лорадеш, социалистически Даьхени коммунизма идеалаштеи тешаме волаш ше хургхиларах. ХIара дружинника сийлен декхар да шин дош бокъонца вахаре кхоачашдеш хилар.

Халкъа дружинашта кулгалдераи эттара хьалха къахьегамхой депутатий Советаш я. Уж декхарийла я халкъа дружинаш эшшача документашца, дежурство йолча хана транспортаца, кхы мел долччунца Iалашъе. Халкъа дружинай ерригача штабашта, опорни пункташта лаьрхIа помещенеш хьакъоастае а еза цар.

Заводской районерча гоккхагIйолча предприятешка, домоуправленешкеи организацешкеи вIашагIа а елла болх беш я 29 новкъостий суд. Цул балха кулгалдеш я чурча гIулакхий отдела, халкъа суда вихалаш, новкъостий судий председателаш юкъебола 9 сагах латта новкъостий судий районни общественни Совет. Бетта шозза совещанеш чакхйоах цу Совето. Ший болх по вIаштIехьбоах райисполкомаша чIоагIъяьча планагIа. Новкъостий судий членашца хан-ханнахьа занятеш чакхйоах. Царца занятеш ю районни судеи прокуратуреи болхлоща.

Новкъостий судаша къестаду производстве зIамига къоалаш дар, дезала, наха юкъе ца доагIа гIулакхаш деладар, цIаегIа гаьнаш, кIотарганш кагъяр, лоалахошта юкъе цатоамаш декхар санна а кхыдола а дешаш.

Улицайн цIенойн комитетий болх вIаштIехьбаккхара а дика опыт Iоаяьй районе. Цу комитеташа райисполкома оттаьча положенегIа бу шоай болх. Укхаза вIашагIъелдай цу комитеташта кулгалду районни общественни Совет. Цу общественни организацей лоархIам дика кхета а беш райисполкомо халдаза чакхйоах царца совещанеш, семинараш, болх вIаштIехьбаккхара эшаш дола гIо ду. ХIаьта иштта ший заседанешка по ювца уттаю общественни самодеятельни организацей балха отчеташ.

Улицайн цIенойн комитетташа райисполкома дика гIо дир нах бахача цIеной технически хьалга хьажар чакхдаккхача. Цар хьинаре дакъа я лоацаш Заводской районе хьежа баьннаб 100 паччахьалкхени 400 бIаь совгIа бахача наьхен цIеношка, 700 квартирага.

Иштта цIенойн улицайн комитетаща домоуправленей администрацена гIо ду нах чуйеча цIеноша капитальнии текущии ремонт ханнахьа йой хьожаш тIахьожам лоаттабара. Цул совгIа цар доакхе ю районц тоаяь хозъяра а. Цудухьа района дукхача улицашка гаьнаш, кIотарганш дIаегIай, сомий бешамаш, зизай клумбаш хIара коа хIана яц аьнна а.

Райисполкомои улицай комитеташеи шоай балха юкъекхувла улицай цIейш чакхдахар санна йола керда формаш. Из гIулакх укхаза хIанз традици а хиина дIаэттад. ДикагIдола цIа, квартира хьакъоастаяра конкурс хьалхе а дIа а кхайкайий цу тайпарча цIейга кийчо ю укхаза. Цу гIулакхо баха нах оарцагIбоах шоаш чуIеш бола цIенош, гонахьара наькъаш, фротуараш цIенеи лостам болаши хургйолаш леладара.

Белгалдаккха доагIа шоай лоIамера организацеш цхьаккха тайпара паччахьалкхен органий кога метта утташ йоацилга. Цар шоай болх вIаштIехьбоах Советий исполкома кулгалца, массазарча комиссешца, депутатий советашцеи группашцеи айхха бувзам а лоаттабеш.

Паччахьалкхен органаша еча йоаккхо самодеятельни организацей хьинар совдоах, уж организационно чIоагIъю. Царца айхха бувзам лоаттабар паччахьалкхен органий болх овсарегIа, беркатегIа бара толашагIбола никъ а ба.

И. ШАИПОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета инструктор.

Керда мощносташ производствана юкъеяхьара чотах...

Башкирски АССР. Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Стерлитамакски синтетически каучука завода коллективо ханал хьалха кхоачашъяьй пхе шера план.

Реконструкци яра, керда мощносташ балха юкъе йоалаяра, производствана интенсификаци яра чотах сополимерни каучук арахецилга пятилеткагIа 125 процент лакхденнад, хIаьта изопренови дар — кхозза гаргга.

Сурта тIа: изопренови каучук деча цехе. Цу продукцена паччахьалкхен дикала Знак еннай. Каучук арахецара пхе шера план коллективо кхоачашъяьй 4,5 шера.

В. ВОНОГА, сурт.
ТАСС фотохроника.

Мишта кхоачашду социалистически декхараш

Овсаре къахьег

Юрта боахама продукташ дукхагIа яхараи кийчъяран деррига низаш тIадахийта къахьегаш ба, тха района къахьегамхой. Пятилетка чакхйоалача шера ялат 15 эзар тонн, шекара свекла 81,5 эзар тонн, генараш 900 тонн, баьцадаараш 4500 тонн, сом 5 эзар тонн, дулх 2400 тонн, шура 6200 тонн, 4600 эзар фуъ - доккха декхараш тIаийцад района юрта къахьегамхоша.

Юрта боахаме керттера дар ялат дукхагIа даккхар да. Из лоархIамера гIулакх кхоачашдеча дукха къахьег ахархочо. Шоашта тIадилла гIулакх бехктокхаме долга кхета а деш тешаме кхоачашдарга хьажжа хургла хьахулар. Из хьахьеккар укх шера тха района кхаш леладераша.

Ялат дукхагIа даккхара соахка гурахьа дукха къахьийгар оаха. Йокъал латташ гIулакх де хала дале а гурахьа ювча культураштa лаьтта дика кийчдир, агротехнически хана дIадийра ялат, ханнахьа зябь аьхар, дIадахача шерашка йийхкачул дукха дукхагIа органически минеральни удобренеш яьхкар.

Цхьабакъда Iалама хьалаш аьттув боацаш нийсдаларах ледара дегIа дена нийлхадолаш Iан кIал дахар ялат. Iай лоа кIезига дар, бIаьстин аьхкии йоачаш хиланзар. Iалама оамалашта духьала эттар ахархой, дуккхача шерашка зе деннар, Iоаяь опыт духьала яьккхар.

Цу дерригне а районна боахамийн партийни организацеша къахьегам вIаштIехьбаккхара баьча кхетама бахо а торо хилийтар 10607 гектара тIа дIадийна гурахьа дув ялати ялата-бобови культураши дика кхее. Цу тIара 17700 тонн ялат чудера. Из цхьан гектара тIара 16,5 центнер хул. Из баьхаи долаш Даьхен амбарашка 5450 тонн ялат чутоссаш, кхоачам хиллал фу Iалашдир.

Белгалдаккха деза, цу халача хьалашка тха района цхьадолча боахамашка кхы а лакхагIа хьувкъам кхебаьлга. Иштта масала XX партсъезда цIерагIча колхозе гурахьа дийнача ялата хIара гектара тIара 18,8 центнер яьккхар, «Шалинский» совхоза цхьоалагIча отделене мукх 32 центнер баьккхар.

ХьажкIацеи шекара свеклаши. Оахам деча лаьттах доккха дакъа дIалоац тха районе.

ХьажкIаш кхею звенош вIашагIйоххара бокха теркам тIабоххийт районни партийни организацеи юрта боахама производственни управлене специалисташеи. Ер шу дIадолалуш КПСС райкома бюро чIоагIбаьбар звеньевойш. Укх шера 4860 гектара тIа хьажкIаш, 3710 гектара тIа шекара свеклаш дIайийра. Уж шаккха культура дикача агротехнически хана дика кийчдаьча лаьтта дIайийра, лакхарча классагIа долча фуница. Юххьанца укх шера пайда ийцар оаха ТХАИ, зимазии яхача гербицидех, 1240 гектара тIарча хьажкIашта шозза хий диллар. Дукха органически минеральни удобренеш ехкар. ХIаьта а 1760 гектара тIара хьажкIаш силоса хьакха езаш хилар. Шекара свеклаш а ледара хилар.

Из деррига Iаьткъар цу культурай хьувкъама.

ХIанз шоллагIа хьувкъам чуийца довла гарга да тхо. ХIацале паччахьалкхенга пхи эзар тонн хьажкIаш дIаккхьчай. ПланагIа 5100 тонн йохка езача 5500 тонн хьажкIаш йохкаргья оаха.

Ялата лаьрхIа дIайийнарех юхейисача хьажкIай хьувкъам лоха хиннаб — 25,6 центнер. Из планагIчул а соахка хинначул а лохагIа ба.

ХIанз сихъяь чуэцаш латт шекара свеклаш. ХIанзале 1200 гектар совгIа чуийцай из культура, из хул дIайийначох кхоалагIа дола дакъа. Шекар доаккхача заводе 20 эзар тонн совгIа шекара свеклаш дIаяхийтай оаха.

Тха района боахамий кулгалхоша, партийни организацеша, юрта къахьегамхоша шоай керттера декхар лоархI чуэцаш йола культураш па йойташи ханнахьеи чуэцилга.

Дукха ха яц Октябра сийлен цIей дезду ди хьатIакхача. Тха района къахьегамхой соахка дикача хьокхамаша накъа баьхкар цу дезача денна. Паччахьалкхенга ялат доххара пхе шера план кхоачашйир тха района боахамаша. Укх шера баьцадаараш доххара пхе шера план кхоачашъяьй. Толамца кхоачашъяьй пятилетка чакхйоалача шера дулх, фуаш, тха доххара нийс бетта план.

ИйслагIча пятилетка план кхоачашъяра лелаеча социалистически яхье доккха дакъа лоац дуккхача бригадаша, звеньяша. ХIанзале пхе шера план кхоачашъяь дукха я царех. Царех я «Джалка» совхоза цхьоалагIча отделене Абдулмежидов ХIарона кулгалду звено. Пхе шера планагIа 2245 тонн йолча 2925 тонн ялат дIаденнад Ломалиев Iаьлий звенос. Иштта лакхара хьокхамаш даьхад ий. Мусалаева, Териева звеньяша.

Пхе шера халкъа боахама план кхоачашъяра кхыча боахамел хьалха латт XX партсъезда цIерагIа колхоз (председатель Т. Д. Албаков, парткома секретарь Х. Хакимов). Цу колхозо пхе шера заданегIа 3250 тонн дохка дезача паччахьалкхенга 5660 тонн ялат деххад. Пхе шера заданегIа 36800 тонн йохка езача 38 эзар тонн шекара свеклаш йохкаргья. Иштта тIехкхоачашъе дерхI цу боахамо дулх, шура, фуъаш доххара план-задани.

Белгалдаккха деза района боахамашка племенной болх ледара лелабелга. Цунца цхьана районе кIезига дал хIара шера паччахьалкхен заданеш кхоачашъю боахамаш. Царех я XX партсъезда, Куйбышева цIерагIа колхозаш, «Предгорный», «Южный», «Шалинский» совхозаш.

Нагахьа санна массеха шу хьалха хIара кхоабеча Iаттагара 2 эзар килограмм шура йоаккха доярках хьалха массайтта мара хиннаеце, хIанз 2500 — 3000 килограмм йоаккхаш дукха ба.

Къахьегамга хьежжа сий а ду. Дукха ба тха районе СССР орденаши медалаши лелаю доярках. Царех я «Южный» совхоза доярка Исраилова Камета. ДIабахача пийс бетта хIара кхоабача Iаттагара 2590 килограмм шура яьккхай цо. 2015 килограмм шура яьккхай Ленина цIерагIча колхоза доярка Айдамирова Мингас. 3199 килограмм шура яьккхай «Джалка» совхоза доярка Хажимурадова Камас. Уж санна бараш дукха ба.

ХIанз эгара бехктокхаме ха хьатIаэттай хьайбаш леладерашта. Кийчо ярга хьежжа хьайбаш дика Iангардаха вIаштIехьдаргда. Укх шера кхоачам хиллал тайп-тайпара доакъар Iалашдаь XX партсъезда, Ленина цIерагIча колхозашка, «Предгорный», «Южный», «Автуринский», «Шалинский» совхозашка. Цхьабакъда еррагача районе доакъар Iалашдара план кхоачашъяьяц. Цул совгIа массадолча боахамашка дика план Iалашдаь доакъар. Кхы а доакъар кийчде ха я. Цунах бизза пайда эца беза боахамий кулгалхоша, специалисташа.

Iалашдаь доакъар кхоачамболлаш па хиларах хIара килограмм кхом беш, хьожаеш дIаахийтара теркам тIаьахийта беза боахамий специалисташа, хьайбаш леладераша.

А. ГАПУЕВ,
Шалински райисполкома юрта боахама производственни управлене начальник.

СССР: керда тракторни гигант

Чебоксары яхача городе (Чувашски автономни республика столице) хьалдьеш я СССР йоккхагIа ярех йола промышленни тракторий завод. КПСС XXIV съезда ДирективегIа лаьрхIад ийслагIа пятилетка чакхйоалача шера 330 — говра низ бола тракторш арахеца йолае. Хургйолча завода дард йоллаш лаьттан хьалхара кубометраш хьалъийцар 1972 шера январе, хIанз гIишлоихой прессо-сварочно-сборочни корпуса тIехьара блок хьаяь баьинаб, оборудовани дIаоттае йолабеннаб, хIаьта доалахарча цехашка кердача машиний узлаш вIаашгIйоххаш ба. Т-330 яхача трактора опытни образецаш арахеца чебоксарцашта новкъостал ду мехка дуккхача предприятеша.

Укхаза арахецаш йола тайпа низ бола тракторш СССР арахецаш хиннаяц. Уж лаьрххIа промышленноста еш я: цар бульдозера, трубоукладчика, кIор боаккхача хана лаьтта цамца даккхара балхаш ду, сангараш йоах, паькъаш дехк. Халкъа боахама эш эзараш низ бола тракторш. Царга хьежаш ба БАМ буллаш, йоккхий гидростанцеш, мехкдаьттан газовни магистралаш йоххаш бола гIишлоихой, горнякаш, мелиораторш. ХIанз 330 — говра низ болча тракторий опытни образецашта испытани еча хана 500 говра низ бола трактор хьае гIерташ болх беш ба конструкторш. Завод хьалъяккха лерхIача иттлагIча пятилетке дукха арахеца йолаергья тракторш-гиганташ.

Завода алхха цхьан механически цехе 27 поточни линия я. Цехе дIаоттаяьй числовой программни управлени йола 300 совгIа станоки, кхыйола хIанзара оборудовании.

СУРТА ТIА: Чехословакера ейтача координатно-расчетни станока тIа деталашта обработка еш ва токарь Шелехов Юрий.

В. ИСАЕВА сурт. АПН.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиуме

ТОАБЕШ ЭРГАБАХА СОВЕТИЙ БОЛХ

Нохч - ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо ший аргIанарча заседане ла а дийгIа йийшар «КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа къахьегамхой депутатий Советий организационно-массови болх белга мишта латт а из тоабара фу де деза а» дьнна 1974 шера 25 октябре республика Лаккхехьарча Совето баь соцам района Советаша кхоачаш мишта бу дувцаш къахьегамхой депутатий Наурски районни Совета исполкома председателa А. Л. Прокопова яь доклад.

Из ювцаш гучадаьнначох районни юртийн Советий исполкомаша цхьабола болх баьб белгалбаь соцам кхоачашбеш. Района Советашка чIоагIагIа кхоачашъе болабеннаб конституционни принципаш. Оттаьча ханешка ю сессеши исполкомий заседанеши, цига дувца увттаду района вахаре лоархIаме дола дешаш. Сессеш кийчъеча дакъа лоац массазарча комиссеша, советски активо.

Советаша организаторски болх бу харжархой наказаш кхоачашдеш. Цу гIулакха юкъеоз совхозийи колхозийи средстваш. Хьалха хержа хиннача районни Совета депутаташка деннача 99 наказах 94 кхоачашдаьд, юртий Советий депутаташка деннача 188 наказах — 182.

Шоай балха тIа исполнительни комитеташа, массазарча комиссеша, депутаташа чIоагIале лувш самодеятельни организацеех, боахама а культура а доатIаш долча доакъой специалистех. Района 417 общественни организаци (халкъа дружинаш, новкъостий судаш, кхалнаькъа советаш, дай-ноаной комитеташ) я. Советий балха практикана юкъедевад граждланий сходаш, собранеш елга.

Районнии юртийн Советий исполкомаша теркам тIаьхийт совхозаштеи колхозаштеи, юртий Советашта юкъе социалистически яхь йоаржаяра, моральнии материальнии совгIаташ телара гIулакх вIаштIехьдаьккхад.

Укх шера, хаоттам аьттув боацаш хиннабале а, цхьадолча боахамаша кхоачашъяьй ялатий культураш, комсаш хьувкъаяра планаш («Красное знамя» яха колхоз, «Плодопитомнический» совхоз). Укх шера 1 октябре паччахьалкхенга шура дIаялара шера план 80 процент, фуаш — 103 процент, тха—94 процент кхоачашъяьй. Районо кхоачашъеш я паччахьалкхенга дулх, шура, фуаш, тха доххара пхе шера заданеш а.

Советаша Iалашдаьд бахача нахагара дулх эцара шера план 111 процент, фуаш — 115 процент, тха — 225 процент кхоачашъелга.

КIезиг - дукха толамаш даьхад культурно - бытовачгIирсаш деча, нах баха моттигаш тоаеча, культура, халкъа образоване, унахцIено лораеча учрежденей балха тIа.

Цунца цхьана Нохч - ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо белгалдир, Наурски районни Совета исполкомо тоъам болаш кхоачашбац 1974 шера 25 октябре Нохч - ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совето баь соцам. Районни а дукхагIча юртий а Советий организационно-массови болх хIанз а беш бац КПСС XXIV съездо дIадехараш дизза кхоачашдеш, из кхоачамхиллал бувзаш бац боахама а социально - культурни а вахара хаьддача декхаращца.

Къахьегамхой депутатий Советаща а цар исполнительни комитеташа а тоъам болаш тIахьожам лоаттабац лаьтта леладара культура айяра, хиш дехкача лаьттаех биззагIа пайда эцара, хьайбайн коа тIарча оалхазарийн продуктивность лаккхъяра, хьайбеш тIера па дувлийтара де дезараш дара.

Района боахамаш тIехьадцсад ийслагIча пятилетке комсаш кхеяра а паччахьалкхенга йоххара а заданеш кхоачашъяра. Укх карарча шера еррига район хьанийцача хIара гектара тIара 44 центнер комсаш яьхай, план 53 центнер йолча, ялатий культураш — 10,3 центнер, план 17,8 центнер йолча. Во кхоачашъю гIожен мошен доакъараш кийчдара планаш, хIаьта долаш дола доакъар цхьайолча хана кхом ца беш дIаухийт.

Районнии дукхача юртийн Советаша тоъам болаш доал дац торговле, наха бытови гIулакхаш деча предприятешта. Школай, больницай, культурно - просветительни учрежденей балха тIа кхоачамбоацараш да. Уж бокъонца кадраша IалашъяьIац. Массанахьа а е еза йоакхо яц юртавча специалисташта хиланза дарглоаца бахара а культурно - бытови а хьалаш хилийтара.

Къахьегамхой депутатий моттигерча Советаша, хайона административни органаша Iалашдаьдац зуламаш делгеи бокъонаш телхаелгеи кIезиг-делга, тоъам болаш къовсам лоаттабац малараш тIехдоахарашца, хулиганал леладерашца, общественно пайдане болх ца берашца, социалистически доалахье дечкъаерашца, наькъа - транспортни бокъонаш ца делаерашца. Цу балха тIа Советаша чIоагIале мела лувп шеррача общественностах, кIезига пайда эц милице опорни пунктех, халкъа дружинех, новкъостий судех.

Района къахьегамхой депутатий Советашеи цар исполкомашеи де дезар даьлац шоай балха организационни формаш дIахо эргайоахаи тоаяра. Районнии юртийн Советий исполкомашка лоаттабезача тайпара тIахьожам лоаттабац шоай решенеши лакхе латтача органий решенеши кхоачаш мишта ю хьожаш, цу балха юкъе кIезига увз депутаташ, массазара комиссеш, шерра актив, еррига а решенеш кхоачашъе езарашка дIаккхачийтац.

Районнии юртийн Советий исполкомаша тоъам болаш леладац массазарча комиссей болх вIаши бувзаш дертIабоаккхилга, наг-нагахьа мара яц массазарча комиссей членашта лаьрхIа семинараш. Комиссей заседанеш кIезига ю, дийнача дешаех цхьайолча комиссеша цхьаккха а решени а рекомендаци а яц.

Цхьайолча Советашка (Дуденновски, Калиновски, Дзержински, Алпатовски, и кх. дI.) хоржамаш хинначул тIехьагIа массазарча комиссеша шоай болх дIаболабаьбац. ДIададхача хоржамашка харжархоша денна наказаш кхоачашдара балхаш мела леладу, хIаьта цхьацайолча Советашка уж хьагуллачза а хIанз а Советий сессешка дувцанза а да.

ТIехьарча хана района Советаша мелбаьб депутата статусах дола Закон дIадоазийтара, депутаташта цар балха тIа новкъостал дара болх. Депутаташ ахкел дукхагIа бараш эгара хьалха Советашка хержа боллаше а царца семинараш, депутата деноши даьлац. Цудухьа дукха депутаташ Советий балха юкъе дакъа ца лоацаш, харжархошца вIашагI ца бетталуш ба. Моттигаш хинай депутатски балха йола керттера гарантеш телхаеш.

Районни Совета исполкомо кIезига, цхьайолча хана хьалла гIо дац юртий Советий балха тIа. Райисполкома отделаша шоай болх мела бувз юртий Советийи цар массазарча комиссейи балхаца.

Нохч - ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо къахьегамхой депутатий Наурски районни Совета исполком декхарийла яьй укх соцам тIа белгалдаь кхоачамбоацараш дIадахара а Нохч - ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета 1974 шера 25 октябре баь соцам хьалла кхоачашбара а де дезар де.

Къахьегамхой депутатий районни Советагара хьадийхар:

а) советски органий балха стили методаши дIахо а эргайоахаш тоаяр, лаккхехьа латтача органийи шоаш яьи решенеш кхоачаш мишта ю хьожаш тIахьожам чIоагIагIа лоаттабара, боахамеи социально - культурнии гIирсаш хьалдара дерригача доакъой кулгалхой тIадиллача гIулакхах бола бехктокхами паччахьалкхен дисциплиниеи айяра къаьстта теркам тIа а бохийташ;

б) боахамеи социально-культурнии гIирсаш хьалдара сихагIа дола дешаш къестадечара Советий сессей лоархIам лаккбар, сессеш кийчъелга тоадар, сессешкеи исполкомий заседанешкеи дувца дешаш кийчдеш массазара комиссеш, депутаташ, специалисташ, актив шерагIа юкъе озилга, Советий решеней проекташ депутаташка хьалхагIе а йоазийтилга, балха юкъе доаладелга;

в) Совета массазарча комиссешта болх дертIабаккхара дукхагIа новкъостал делга, Советий решенеши харжархой наказаши кхоачашдара тIахьожам лоаттабечара цар лоархIам айбелга. Укх шера 1 ноябрь тIаккхачалехьа районнии юртийн Советий массазарча комиссей председателашца семинар елга. Цига царна йовзийта еза комиссеех йола Положени, цар бокъонаш, декхараши балха порядоки;

г) депутатий болх айбар, депутатски декхараш кхоачашде царна гIо дар. Дукха ха йоацаш хиннача хоржамашка моттигерча Советашка хержарех ахкел совгIа бараш хьалха хержа хилар дага а кхоабаш халкъо хержараштa дешар вIашагIдолла, балха опыт дIа-юха йовзийташ семинараш «депутата деноши» чакхдаха, уж шоай бокъонех, декхарех дIаккхетабе, «СССР-е къахьегамхой депутатий Советий депутатни статусах» дола Закон Iомаделга вIашагIдолла;

д) хоржамий кампани йолаш Советашта денна наказаш укх шера 1 ноябрал тIехьа доацаш вIашагIтоха а дувца а, Советий аргIанарча сессешка уж кхоачашдара де деза гIулакхаш чIоагIде, уж декхдахара де дезар де;

Къахьегамхой депутатий районни Совет декхарийла я юртийн станични Советий исполкомашта кулгалделга чIоагIде, царна практически новкъостал дукхагIа де, Советий, массазарча комиссей депутатий, къахьегамхой общественни самодеятельни организацей балха дикагIа йола опыт массаза а Iомае, хьагул а еш дIайоаржае.

Де доагIар де деза юртий исполкомий председателийи секретарийи, массазарча комиссей кулгалхой балха говзали юкъардешара боарами айбара, советски активаа районни школа болх юха дIаболабе беза.

Боахамеи социально - культурнии гIирсаш хьалдеча кулгаллара йола полномочеш йизза кхоачашъярах бола Советий, цар исполнительни комитетий бехктокхам айбе беза.

Юртай Советий керттера теркам тIабахийта беза дIадолар кIезигагIа а долаш дикагIа а йолаш промышленнии юртбоахамеи продукци дукхагIа арахецара йолча горонех бизза пайда эцара. КПСС XXV съезда даха ма-доагIара накъладахара, 1975 шера планаши къахьегамхоша тIаийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашделга Iалашдара.

Моттигера Советаш декхарийла я депутатий, юртанкарча берригача къахьегамхой низаш доахап Iа даккхара ю кийчо, гуйран кхашкара балхаш чакхдахара, хьайбаш тоъал доакъарца Iалашдара, хьайбаш чуловттадара хьалъеш йола помещенеш хьалъяхара а йолаш ярашта ремонт яь яккхара а, хьайбаш леладерашта хиланза дарглоаца культурно - бытови хьалаш Iалашде деза.

Районнии юртийн Советаша исполкомашта тIадиллад совгIа дола дулх, шура, баьцадаараш, сомаш, кхыдола юртбоахама продукци паччахьалкхенга йохкара бахача наха юкъе организаторски кхетамеи болх боаржабе, аьнна.

Районни Совета исполком декхарийла яьй района территоре тIа законаш кхоачашдар Iалашдергдола гIулакхаш де, исполкомийи цар Советийи низаш зуламаши, кхыдола общественна духьалара гIулакхаши ца хилийтара тIадерзаде. Зуламцеи законаш телхадеча кхыча гIулакхащеи къовсам лоаттабара административни органийи общественностеи болх дикагIа вIаши бувза. Новкъостий судаштеи халкъа дружинаштеи кулгалделга тоаде. Нохч - ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо Нохч - ГIалгIай АССР бахача наха бытови гIулакхаш дара, цIеной - коммунальни боахама, просвещене, культура, унахцIено лораяра министерстваашта, респотребсоюза правленена, «Чечингушвино» производственно - совхозни объединенена тIадиллад бахача наха торговл, коммунальнии бытовни гIулакхаш дар тоадар, школай, больницай, культпросветучрежденей балха тIа практически новкъостал делга.

Съездагара—съездага

ТОЛАМИЙ ШЕРАШ

Дерригa советски халкъ санна В. И. Ленина цIерагIна ГНПЗ коллектив а укх тIеххьарча диъ шера КПСС XXIV съезда соцамаш толамца кхоачашдара тIатеIIа къахьегаш хиннай.

Тахан цу шерашка баьча балха итогаш еш гучадоал пятилеткагIа тIанйцача деррнгача декхарех коллектив лоархIаяь хилар. Диъ шеран нйс беттан бедал чакхъяккхара план 0,8 процент тIеххкоачашъяьй, продукци маьхая яккхара план 101,3 процент кхоачашъяьй. Кхоачашъяьй пайда бара план а.

Пятилетка йолалуш къахьегама овсарле 31 процент лакхъе лаьрхIадар завода коллективо. Цхьабакъда, хIанзле а из 37 процент лакхъяьй. ДIадахача диъ шера завода рационализатораша кийчъяь производствана юкъейихьай 3500 эзар сом экономически пайда луш йола 3400 рационализаторски предложени. Боккха пайда баьб коллективо духхьал энергоресурсаш кхоярах: диъ шеран нйс беттен 13,7 миллион киловатт - сахьат электроэнерги кхояьй. Тайп-тайпара организационно - технически мероприятеш чакхъяхарах кхычахьа балха гIоргволаш 300 саг мукъавалнйтав.

Цу мероприятеех керттера я болх беш йолча производственни мощносташта реконструкци яр. Из бахьан долаш мехкдаьтта дуккагIа чакхдаккха вIаштIехьдаьлар. Реконструкци яьй мехкдаьтта а термически шоллагIча бедалах дола крекинг цхьан чакхдоаккхаш хиннача а шин установкана. ХIанз мехкдаьтта хьалха чакхдоахеш хинначул шозза дуккагIа чакхдоах цар. Цу установкашта реконструкци яр термически крекингагIа доаккха лохаоктанови бензини тракторий фатагени кIезигагIа эшаш хиларца дувзаденна дар.

Установкана реконструкци еш болх беш йола оборудовани дIаяьккха кердаяр оттайир. Установка схемана мехкдаьтта чакхдоахача практике карагIдаьннача кердачунга хьежжа хувцамаш дир. Укхаза белгалдаккха деза реконструкце проект завода проектировщикаша оттаяь хилар.

Дукха хувцамаш хиннад парафинови производства технологена юкъе а. ЧIоагIа парафинаш арахеца цех ткъоалагIа шераш чакхдоалаш хьалъяь яр, цулухьа цига латтача фильтрпрессаша дукха кулгкарара балхаш делга дIадехар: цу установкаш тIа болх беш 70 саг вар. ХIанз, реконструкци яьчул тIехьагIа, фильтрпрессашта гIулакх дара дуккагIа даькъе автоматизаци яьй. Ерригача операцешта кулгалду управлене пульта тIа болх беш волча оператора.

Боккха лоархIам болаш я парафинови цеха хьацар дувла камераш латтача участке чакхъяьккха мероприяти а.

Цу камерашка парафина чудоагIа даьтта Iанарца дIадахийтара хьалха 2—3 ди-бийса эшар. Уж балхаш оператора кулг-кара деш дар.

ХIанз цу участкерча шиц камерий, процессашта автоматизаци яьй, кхоалагIча камера хIанз еш а я.

Парафин арахецача цехе чакхъяьхача мероприятей комплексо заводе гIолла бIарчча хьанйцача къахьегама овсарле 3 процент лакхйир.

Къахьегама овсарле лакхъяра технологически установкаш бедал чакхъяккхара структурана лоархIаме хувцамаш даьд. Массехк технологически установкай балха яьча анализаша хьахьекхар цар схемашта лоадамбоаца хувцамаш даре къахьегама овсарле дикка лакхъергйолга. Уж дарах завода коллектива вIаштIехьдаьлар технологическии газокомпрессорнин ши установка балха юкъера дIаяккха. Цар тIа болх беш хинна болхлой кхыча установкаш тIа хьожабир. Иштта, дIадахар хайра довцаш 600 эзар сом кхоле а къахьегама овсарле 2 процент лакхъе а вIаштIехьдаьлар завода коллектива.

Укх пятилеткагIа иштта дукха балхаш даьд продукце дикала тIахьожам леаттабара автоматизаци яра. 1974—1975 шерашка ши установка продукци дикала тIахьожам лоаттабу средствашца боккъонца Iалашйир. ХIанз оператора хьежа везан продукце дикала лабораторе анализ ярга. Приборашa хьахьокх сийрда мехкдаьтта продукташ дика-во я, цудухьа операторий торо хул установка болх лерттIа вIаштIехьбаккха, хIаьта установкаша арахеца продукци а дикагIа хул.

Автоматика дукха средствашт балха юкъейоалаяьй резервуарии паркашка а. Дукхкача резервуарашка хIанз мехкдаьтта продукташта проба эцари цун дуккхал-кIезигал дистари приборашца деш да. ХIаьта уж операцеш, ховш ма-хиллара, дукха къахьегам дIабехаш а хIаьта гурахьен Iайи къаьстта хала а яр. ТIеххьарча шерашка чакхъяьхача мероприятеех боккха лоархIам болаш да хих шозлагIа пайда эцара йолча блока хьалхара аргIа эксплуатаце дIаялар. Ер шу чакхдалале эксплуатаце дIаяла лерхIаш я цу блока шоллагIа аргIа. Цу гIулакхо цIендаь соцоргда Шолжа чу бIеха хиш чуухийтилга.

Производства процессаш тоаярца цхьана лакхъеннай арахецача продукце дикал а.

Укх пятилетка шерашка заводо арахецача ерригача продукцена пачхьалкхен аттестаци яьй. Мехкдаьтта продукташта дукхагIча даькъе лакха категореш еннай. ХIаьта кхачан продуктаи экспортни парафинаи пачхьалкхен дикала Знак еннай. ХIанз документаш кийчдеш да мазутан электродни коксан дикала Знак ялийтара. Цу продукташта дикала Знак яларца лакхерча категорегIа заводо арахеца продукци 13 процент хургья.

Укх пятилетка шерашка завода цьан болхлочо нйду алапи 7 процент лакхдеинад. Завода 170 болхло кердача квартирашка чукайнав е шоай вахара хьалаш тоадаьд, 600 саг санаторешка, салаIара цIеношка хиннав, 147 саг туристически путевкаех мехка тайптайпарча моттигашка хиннав. Завода болхлой 800 совгIа беро пионерски лагерашка салеIал. Укх пятилеткагIа заводa болхлой бераш яслешца, берий бешамашца Iалашдаьд. Къонача болхлошта эша дика общежити йолаш я. Цул совгIа. Галашка салоIа зона а я предприяте. ХIара кIира цига шоай дезалашца 20—30 болхлочо салоI.

Цу деррнгие вIаштIехьдоалийт завода болхлой къахьегама хьинар айде, цар балха овсарле лакхъе. Заводе иштта дика хьалаш вIаштIехьдаьхад болхлоша шоай образовани а балха говзал а лакхъяра. ХIара шера квалификаци лакхъяра курсашка дешаш 700 болхло хул. Пятилетка шерашка 77 саго юкъера школа чакхъяьккхай, 47 саго лакхерен юкъерен дешара заведенеш чакхъяьхай.

ИйслагIча пятилетка шерашка даьха толамаш совдоахаш Октябра цIейнен КПСС XXV съездан накъаяхара яхье яьнай тха завода сий дола коллектив.

Р. МАРТИРОСОВ,
В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода экономически дешашта вола директора заместитель.

Курски областера 12 шекара завод шекар лакха йолаеннай. Торгови сете дIадахьийтад хьалхара 40 эзар тонн песокагIеи бIалгагIеи дола шекар. Областерча шекар доаккхараша хьош деннад укх сезонагIа 353.000 тонн продукци яла, 1974 шера хиннарчул 96 эзар тонн дуккагIа.

СУРТА ТIА: Карл Либкнехта цIерагIча шекара завода свеклай пункте дIачуэцаш да мерза овлаш.

О. СИЗОВА сурт,
ТАСС фотохроника.

ПОВОЛЖЬЕРА МЕЛИОРАЦИ

Город Куйбышева гаьна доаццаш дола а луш доаккхаш латтача канала хьалхарча 50 километр йолча участке хий чухийцад. Из канал даькка даьлча 470 километр дIаьха хургда, хIаьта 200 эзар километр совгIа долча лаьтташта хий чудилла а цул совгIа миллионаш гектараш дола лаьтта хица Iалашде а торо хургья.

Куйбышевски канал Поволжьерча мелиоративни гIишлонех цхьа сери мара яц. Соахка болх бе доладалийтар Астраханскии Саратовскии каналаш, Палласовскичун (Волгограда юхе) хьалхара аргIа. Даккха доладаьд пхи бIаь километр гаргга дIаьха дола Волга-Урал яха канал. Цунах пайда бозаш хургйола зона Австре, Бельге, Дане территори цхьане лаьрхIача лоацачул дуккагIа моттиг дIалоацаш хургья. Цунца цхьана хьалъеш я итташ йоккха оросительни системаш. Поволжьера хиш дехка лаьтташ хIара шера 100 эзар гектар совгIа дуккагIа хул.

Сенца дувзаденна да иштта йоккхача масштабех дукха ахча дIа а дохийташ уж ирригационни балхаш делга?

Поволжье — ялат, технически культураш, хьайбай продукташ яхара мехка йоккхагIа ярех центр я. Бакъда укхазарча лаьтташкеи ахкан хана хулача малхагеи хьежача укхаза хила йиш йолчул кIезигагIа я хIанзара продуктивность. Цун керттера дарех бахьан — каст-каста укхаза чIоагIа йокъал уттар да. Из кIезигагIа Iаткъийтар духьа оттаяьй дуккхача хана лаьрхIа ирригационни балхий пачхьалкхен программа.

Куйбышев.

ПРАЗДНИКОВ Анатолий,
АПН корреспондент.

БАНКИ КОЛХОЗИ

ТIеххьарча хана банкаи колхозаштен юкъера бувзамаш дуккагIа да. Республика колхозаш духхьал банкера кредит нйеча яьхачул тIехьагIа банковски кредит колхозий производственно - боахама доакъошка кхоач. Боахамий производства мел деча балхий керттера хьаст хинна дIаэттай банка кредит.

Юрта боахам дегIаккхувлара кредитах хьанйдеш дIаухийтача ахчо торо хулийт материально - технически база чIоагIъе, халкъа боахама плана эзданешка хьежжа юрта боахама продукташ яхарен пачхьалкхенга йохкарен планаш колхозашка хениахьа кхоачашъе.

Кредитно - расчетни гIулакхаш леладеш Пачхьалкхен банка учреждененка хIара колхозах, цун производственно - боахамен финансовии балхах кхоачамболлаш хоамаш хила деза.

Колхозех эффективнегIа йола даннеш хьахила йиш я боахамий экономикен финансаши кIоаргагIа техкача.

Практико хьахьокхача тайпара банкаи колхозаи юкъера бувзам чIоагIлу вIаши тешам болаш болх барахи хIара дийнахьа дIа - хьа гIулакхаш леладарахи.

ДIахо йодача хана кредитно - расчетни гIулакхаш дегIаккхуалара колхозий производственно - боахамен финансовии балха анализ елга ший керттерча декхарех цаI лоархI Пачхьалкхен банко. Цунца цхьана из я колхозаша шоай доалахьара средствашт пачхьалкхен кредиташт нийса а пайда дикагIа хьабаргболча тайпара а дIаахийтара тIахьожам лоаттабара форма.

Массаза санна, Пачхьалкхен банка учреждeнеша анализ еча хана пайда эц производственно - финансови планех, колхозаша дIателанIа шеран кварталаи йолча отчетех, хIаьта иштта колхозашта кредитно - финансови гIулакх дара оперативни даннеех. Эшаш моттиг нийсъелча колхозе дIа а бахе тохкам бу, хIаьта иштта пайда эц колхозаша моттигерча пачхьалкхен статистика органа е юрта боахама производственни управленена луча оперативни статистически отчетех.

Ховш ма-хиллара, юрта боахама продукташ яхарен, уж пачхьалкхенга йохкарен план кхоачашъяро колхоза финансови хьал тоаду, хIаьта продукци яккхарга дIадолачун боарамо хьахьокх боахама хула цIена пайда. Цо хьахулийт производство дегIаккхувларан дIахо тоаеш эргаяхарaн дола хьалаш, хIаьта иштта банкаи колхозаи юкъера кредитно - финансови гIулакхаш лертIарча боарам тIа а доах.

ДIадоадачунна анализ ю продукци яккхарга дIадолар дуккагIа хилара бахьанаш тахкара, наькъаш белгал а даь производстве дIадолар кIезигдара йолаш йола резерваш гучаяха.

Цу анализах хьахиннар теркалду колхозашца кредитно-расчетни гIулакхаш кхоачашдеча хана нийсденна кхачамбоанараш дIададахара.

Пачхьалкхен банкаи колхозаштен юкъера гIулакхаш дIахо чIоагIдара, дегIаахийтара колхозий правленеши цар кулгалхойи деккарийла ба юрта боахама продукташ яхарен пачхьалкхенга йохкарен планаш кхоачашъе, продукцега дIадолар лохде а рентабельность лакхъе а.

Уж деккараш дизза кхоачашдеш хилча колхозий дог доахилга я шоай боахама массадолча доакъошта эшача хана банкера кредит эца.

Колхозий боахаман производстван пачхьалкхено кредиташ лулга мел лоархIаме гIулакх да хьахьокх Советски района колхозех йолча цхьайолча даннеша. Цу боахамашка производстве дIадолар цхьа 5Iаь процент гаргга кредитах хьанйцар да. Укх шера хьалхарча ах шера производстве дIадахийтар 857 эзар сом хилар, цу даькъе пачхьалкхен кредиташ — 835 эзар сом.

Практико хьахьокх расчетно - финансови дисциплина цIенхаштта лелаеча колхозашта кредиташ юха ца оазаш дIахецилга. Шийца леладу гIулакх хоадамболлаш хилар деза кредита, из ца хилча колхозий экономикен финансови дисциплинен чIоагIъяра беш бола кредита низ бов.

ДукхагIолча даькъе «Юкъера производство дегIаккхувлара колхозхой къахьегамцара безам совбаккхара» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцам кхоачашбарах тийша да колхозаи банкаи юкъера гIулакхаш лерттIа лелилга. Цу соцам тIа могадаьл кхоачашбеча балхега хьежжа совхозерча болхлошта санна тарифни ставкаех колхозхошта хоадамболлаш алапи телилга. Цунца цхьана белгалдаьккхад хоадамболлаш алапи телалген, хIаьта дIахо йодача хана из лакхдари продукци дуккагIа яккхара, къахьегама овсарле лакхъяра, балха тарификации нормировании еча нийслу кхоачамбоацараш дIадахара ларда тIа хила дезилга. Кулгалдечен гIулакхдечен сов нах хила йиш яц, экономи яра режим цIенхаштта кхоачашъеш производстве дIадолар кIезигае деза.

А. БУХТИЯРОВ,
экономист.

Марийски АССР. Йошкар-Олински витаминни завода коллективо, «КПСС XXV съезда баха ма-боаггIара накъа бахара тIехьа йоаржаяьча социалистически яхьах» болча КПСС ЦК Соцама жоп а луш, ханал хьалха кхоачашъяьй пхе шера план. Шу чакхдаллалца кхы тIа а арахецаргья нйс миллион сом совгIа мах бола продукци.

СУРТА ТIА (аьрдехьара вьттехьа): дражена расфасовкераш: В. Новоселова. Н. Быстрова, Г. Воронцова.

М. БАРАБАНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДIАДАЬННАЧОА ТIАГIОРГЬЯЦ ЕВРОПА

Дукха шераш хьалхагIа дас хьийхад сона, ткъаь итт шера лаьтта тIом соцабаь 1648 шерара Вестфальски машар Европа халкъашта юкъера дунен халкъашта юкъерча хIанзарча гIулакхий лард а хинна дIаэтта хилар. Европа кIезиг-дукха гоама йолаш вар са да. Цу ханарча цоахалах болча беррнгача англичанашта а санна, европейски континент аккхача наьха. Темзера дIа цхьаначхьа малхбоалехьа уллаш йола континент я аьттана хетар цуша. Даим кегар ватт цига, оалар цо, хIаьта из дIабаккхар духьа дунина юкъегIерта езаш хул Англи.

ХIаьта а европейски исторе мах ховш вар да. ТIехьагIо, студент волча хана, дунен халкъашта юкъера право Iомавьяр аз, хIаьта деррнгача учебникаш тIа а дар яздаь 1648 шера Вестфальски машар бар бахьан долаш хьахиннай хIанзара европейски отношенеш. Массе метте тIайийна яр дунен халкъашта юкъе переговораш яра наькъаца мара лоатталургбац Европера машар, мехкаш а хулалургдац цхьан боараме...

Хельсинкерча совещане балхага ладувгIаш волча хана а уйла йора аз, са дас миштa лоархIаргьяр-хьогI из событи, яхаш хувца ма еннайий Европа. Вешта, хьалха ше хиннар-м Англи а яц. Кхыча тайпара хиннай дунен халкъашта юкъера отношенеш а. Кхыча тайпара уьттаду хIанз тIемен машарен дешаш. ХIаьта, нагахьа санна вай деношка дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка уьтта проблемаш, са дас дувцаш санна, цхьа моллагIча тайпара къестае эттача цхьаккха хIама хургдац.

ТIом чакхбаьнначул тIехьагIарча шерашка событеш дегIаахара уйланца аз зийча, айса се лоац аз: европейски исторе чухь массаза а хиннад моллагIа хинна а фатальни цхьа хIама, цIаккха а керда тIом хург мичаб аьнна хеташ хиннабац европейцаш. Цкъаза хеталора, из хIанз-хIанз болалу аьнна. Из уйла йолаш даьхар вай шовзткъе иттлагIча шерашка, кхоана цхьа трагеди хургья аьнна хеташ. Дукха хIама ца эшаш цу тайпара уйла яр кховзткъалагIча шерашка а. Кховзткъе иттлагIа шераш доладенначa юххье мара йиш хиланзар воаш дусаргхиларга цхьа бахьан а доладха.

ТIаккха юха, хIанз лахаш ма дий вай. ХIаьта из тамаш-м даьла карара хIама вIалла а дац. Вай дах Европа вахаре керда хоадамболлаш йола фактор — синхетаме чакхйоахаш йола тIом ца хилийтара тIаерзаяь политика хьахиннадаь. Аз дувцар Советски Союзон кхыча социалистически пачхьалкхенашен тIабийрзза, кIаьд ца луш, юха ца боалаш тIом ца хилийтара тIехьа мел латтача европейцаша хьега къа да.

ДIаяхай машар безача европейски державана — Советски Союзан кхыча социалистически мехкаштен духьала инспирировании кхохкам лоаттабаь ханаш. Малхбузеневропейцаша ма аьлла а кхетадаьлаш, «шийла тIом» социалистически лагера духьала поход йолаялаза яр ца хилара идея Европа халкъашта каьйолла белггалара гIозараш тIийрталга мара кхы хIама да хинна хилар. Цу гIулакха кIал кIийле кийчъе езаш бар «шийла тIом».

Цу шерашка хадданза оахош тхоашка хеттар оаха — сецна эшаш да из деррнга я, фу хьашт да цун, фу даь юхасоцаергья из процесс? ДагадоагIа сона цу хана «1919 шера машар оттабара политика» яха Гарольд Николсона книжка айса дийша. 1919 шера хиначa машара конференце яхача английски делегацена юкъе хиннав Николсон. Ший книжка дешахьалхен тIа но Iоадагарлю машар оттабара керттера шийтта урок. Царех цаI укх тайпара вIаштIехьъяьккха я: «Оаха кхетадаьд, машар оттабара эггара хьалха тIема бахьанаш малагIаш да ханаа тхоаш даргдоацилга».

ХIаьта «шийлача тIема» бахьанаши лерхIараши хайна даьннaчул тIехьагIа, оаха кхетадаьд, «шийла тIом», из хьоабаь низаш юхатехачул тIехьагIа мара, соцабе йиш йоацилга. Цхьабакъда цу гIулакха дуккхача шерашка чIоагIа болх бен хоадамболлаш дола гIулакхаш чакхдахен дийзар. Цу гIулакха машар безача халкъашта доккха новкъостал дир Советски Союзен кхыча социалистически мехкийн позице дунен халкъашта юкъера дешаш къесталарца цар лаьнача наькъо. Данза даргдоаца хIама дар цхьан огIоно ший корта ца боабелга, провокацешта дIахара ца гIолга, цу цхьан ханна принципиальни дешашта ка ца лулга. Духхьал цу тайпара чIоагIача политико кхоачавир ерригача Европа юкъарча совещанега. ТIехьашкахьа юха хьежача а Хельсинке вIашагIкхетталца хьабена никъ зийча а, бIаргагу, цунга бода никъ мел хала хиннаб.

Кхетамца хургдаи мел ерриг йола йоакхо яь яьннай, ерригa сагота ханаш дIаяхай аьнна хийтача. «ДIайха кортош» хIанз а дIадаьннадац. Цхьабакъда Европерча 33 пачхьалкхено а хIаьта иштта США-с а Канадо а кхы юха оттаргбоацаш «шийла тIом» цIенбаь дIабаккха аьнна шоашта торжественно декхар тIаэцара фант ше доккха хIама да. Хельсинкера соцам хиначул тIехьагIа дIаяха ханаш кхы юхайоагIаргьяц ДIадаьннача кхы юха тIагIоргьяй Европа. Декхар сенох латт аьлча, из латт совещане лаьрхIар нийса кхетадарах, хьарцахьа ца даккхарах е ца толхадарах, из тешаме кхоачашдарах. Из я тха Малхбузене керттера а юхьмоттигера а проблема. ХIаьта из ерригача Европа юкъара совещани гулъяйтар духьа укх тIеххьарча шерашка лоаттабаьча къолсамал кIезигагIча лоархIаме вIалла а дац.

Джеймс ОЛДРИДЖ,
английски писатель. (АПН).
Лондон.

ЭКОНОМИЧЕСКИ ДЕГIААХАРА КОРТА

Анатолий КОБЯКОВ,
СССР Госплана машиностроенен металлообработкая дешашка цхьана хьожача отдела начальник.

Машиностроени — промышленноста керттера дакъа. Халкъя боахам къахьегама хIанзарча кечалашца Iалашбу цо, цу тайппара технически прогресса материальни лард хьаю. Цудухьа, укх пятилетке машинашъяраша баь болх бувнача хана керттерча даьъе теркалде деза машинаши оборудовании лелаеча халкъа боахама деррнгача доакъошка къахьегама овсарлен общественни производства эффективности лакхъяра машиностроене чIоагIагIа воздействи еш хилар.

ХьалхагIа а санна, ийслагIча пятилетке бIарчча промышленность ухачул лакхагIча темпашца дегIаух машиностроени. Къахьегама кечалаши транспорта средстваши хьаяра объем 1970 шерана нийсйича 60 процентал кIезигагIа йоацаш лакхлургья 1975 шера. Цу цхьан ханна машиностроене продукце структура чIоагIа тоалу. Пхе шера машиностроене предприятешка арахеца IоI маделгда технико - экономически параметраш хIанзарча технически боарамга хьежжа йолча машиннйи оборудованеи 20 эзар гаргга керда тайпа. Цу тайпарча изделеех я: металлургически, мехкдаьтта, газови, химически мехкдаьтта химически промышленноста лаьрхIа низ бола энергоблокаш, агрегаташ, установкаш, металлах оатхалаш ю станокаши прессаши, тракторaш а юртбоахама машинаш а, тепловозаши электровозаши, специализировании вагонаш, миччахьа гIолла а лелалуш йола грузовой автомобилаш, легковой автомобилаш, электротехнически приборнии промышленноста керда тайпаш, хий дехкачен наькъашкарчен балхашта, яйгачен кхачани промышленноста предприятешта лаьрхIа оборудовани.

Машинаши оборудовании производствана юкъехкахьар — мехка экономически потенциал лакхъяра лоархIамегIара фактор. Цунна тешал ду, кхы вIалла хIама ца хилча, укх тайпарча факто а. Халкъа боахама керттера производственни фондаш 10 шера шозза совгIа дукхагIа а хинна 1975 шера 780 миллиард гарггача сомага дIаккхоачаргья. Из фу яхилга да аьлча, промышленноста деррнгача доакъой продукце доккхагIолa дакъа укх тIеххьарча шерашка хьаяьча оборудоване новкъосталца арахец, дукхагIолча кхашка балхаш дераш дукха ха йоаццаш конвейер тIара Iоьнна машинаш я.

1975 шера алхха хьалхарча ялх бетта советски машиностроене арахийцай беррнга а лаьрхIача 9,1 миллион киловатт низ бола турбинаш, металл хьокха 111 эзар станок, цу даькъе числовой программин управлени йолаш 2,5 эзар единица, миллион гаргга автомобиль, 250 эзар совгIа тракторaш. ВIаши нийсъяр духьа хьадагадохаргда вай, укх шера хьалхарча ялх бетта бIарччача 1955 шера яьраш миссел станокаш, бIарччача 1960 шера яьраш миссел турбинаш, 1962 шера яьраш миссел тракторaш хьаяь хилар. Цу цхьан ханна теркалде доагIа, хIанз арахецаш йола продукци дикалга диллача хьалхагIа арахецаш хиннaчунца вIалла нийсъе хьаштдолаш а ца хилар.

Белгаллоаккхаргда вай, мехка совгIа арахецача промышленни продукце пхе даькъах диъ дакъа совгIа дар тахан къахьегама овсарле лакхъяра чотах арахецаш хилар. Из да производственни процесс технически организационни эргаяьккха тоаяр бахьан долаш, хIаьта царех хьалхара фактор машиностроене вIаштIехьйоаккхаш я, деррнгача доакъой предприятешта низ боккхагIен балха овсарле лакхагIен йола, балха тешамегIен аттагIен йола машинаш а агрегаташ а лоаттаеш.

Домени пийшка эггара йоккхагIйола объем укх пятилетке ши эзар кубически метргара пхи эзар кубически метрга кхоачаш лакхъеннай, цементни пийшка балха овсарле — шера 490 эзар клинкергара 920 эзар тоннага кхоачаш. Мухь дукхагIа увз вагонашеи автомобилашеи, боккхагIа хиннаб хIара электровоза, тепловоза, экскаватора низ.

ДукхагIа арахецача промышленни продукце пхелагIа дакъа керда эксплуатаце дIателаш йолча предприятешта кхоач. ИйслагIча пятилетке ши эзар тIаккхийттай уж (алхха йоккхий яраш). Цхьа моллагIъяраш санна царна юкъе йолх дунен тIа эггара йоккхагIа йола Красноярски ГЭС, шера 660 эзар легковой автомобиль арахеца Волжски автозавод, шера йиъ миллион тонн чон арахецаш йола (нззал доаккхар из дунен хьалхара тIом болалуча хана цу хьоккама дунен тIа пхелагIа моттиг лоацаш хиннача ерригача Россе) Кривой Рогера ший тайпара домени пийшк санна йола гиганташ.

Чакхйоалаш латтача пятилеткерча кердача гIарсех дукха дараш шоай доаккхалца нениаьккха Iаи. Уж кийчдаьд эггара кердагIча тайпара йолла техникаца, прогрессивни технологеи производствана комплексни автоматизаци ярец ларда тIа. Ши-шерIа кхетадеш да, уж гиганташ хьалъеча новкъостал деш хиннел царна чуоттаяьи машинаш, оборудовании, приборашт, царна бедали энергии йоаш механизмаш, царна эша гIулакх деш йола транспортни средствашт — уж ерригa хIамаш тха даькъа продукци хилар.

Советски машиностроене арахец итташ эзараш цIи йола тайп-тайпара продукци, хIаьта царех хIараяр — из да технически прогресса юкъедихьа дакъа. Укхаза я 800 эзар киловатт низ бола турбина а, 3000 совгIа цIи йола автоматически ахавтоматически станокаша, числовой программин управлени йола станокий 40 совгIа модель, промышленноста дукхача доакъошта лаьрхIа лакха балха овсарле йола оборудовании, дунен рынке дика могаеш тIаяйца юртбоахама машинаш, автоматически механизировании поточни линеш, кхы ярш.

Белгалъяха белам ба са машиностроенена айхха юзаенна йола советски экономика цхьайола принципиальни башхалош. Укх тIеххьарча ханалца цхьадолча даькъе мара йоаца механизаци кхыметтел кулгкарара къахьегами тоъал шера юкъеххухьар машиностроенена санна, иштта промышленноста кхыча доакъошка а. ХIанзарча этапе деррнгача доакъошта алхха комплексни механизаци лаккхача боарамеяь производства автоматизаци, производственни процессе хьалха кхы дIахо лакхлургйоацаши кхыметтел дIатIаккхоачалургвоацаши лоархIаш хинна машиннйи оборудованеи балха режимаш Iалашъюлургйола хьалха латта машинни техника. Циггара хьадоагIаш да машиностроенена керда материалаш, дикагIдола болаташ, тIехнIена веществаш эшаш хилар. ТIехнийсача боарамга кхоачавелга Iалашдеш йолча производства средствашца заводаш кийчъе езаш хилар. Даькъо тIа-тIа шерагIча масштабе карлеразю балха программа кхоачашъери тIахьожам лоаттабери саг а волаш машин ше йола машинаш хьаю производство. Управленен гIулакх дарен сферашта тIа тIа дукхагIа эш автоматизацен механизацен хIанзара средствашт.

Кхыча дешашца аьлча, халкъа боахамо машиностроенегара дIадехараш тIа-тIа чIоагIагIа да арахецача машиний, оборудоване, приборий дукхалга а дикалга а диллача.

Машиностроене продукци иштта лоархIаме компонент я сихха дегIаухаш йолча советски экспорта а.

1975 шера хьалхарча ялх бетта арахьарча торговле оборот 23,8 миллиард сом хилар, вешта аьлча соахка цу ханна хиннaчул 26 процент дукхагIа. 1974 шера доазол дехьарча партнераша диъ миллиард сома маьха советски машинаши оборудовании нийцай. цу даькъе 16,3 эзар металл хьокха станокаш, 150 эзар хIана дах ньина электромоторaш, 40 эзар трактор, 337 эзар автомобиль. Цунна дIатIатоха еза СССР-о новкъостал а деш доазол дехьа хьалъеча предприятешта лаьрхIа комплексни оборудовании (1,2 миллиард сома маьха).

Дунен дуккхача мехкашка советски машинаш дуккагIа йохкаш хилар — дунен халкъашта юкъе уж эггара дикагIа лоархIаши конкуренца лелаяра низ цар боккхагIен хилар, къаьстта а нагахьа санна уж дIачуйнтара бокъо йоацаш дийкха хинна наькъаш массанахьа а мукъадаханза хилар теркалдича.

ХьатIайоагIача пятилетка экономически программа кийчъергья Советски Союза Коммунистически парте XXV съездо, хIаьта машинашъераша хIанзарчарел а доккхагIен чоалханегIен дола декхараш кхоачашдергда.

(АПН).

РИМ. Испански пхе антифашиста гопаш техай аьнна кхаьча хоам йоккхача эгIазалца тIанйцар Итале. Риме, Милане, Болонье, Генуе, Турине, итташ йолча мехка кхыча городашка франкистски режимо наьха цIий Iо а ухийташ даьча кердача бIехача гIулакха духьалара митингаши демонстрацеши хилар.

СУРТА ТIА: Рима улицашкара демонстранташ.

ЮПИ—ТАСС телесурт.

ШКОЛЕИ ДЕЗАЛЕИ

«ХАЛА» БЕРАШ...

Вайна ма-харра уж долаш да. Цар хIараме шошоай оамал я, иштта уж хилара бахьанаш а царна кхетам телара наькъаш а тайп-тайпара да. Дукха цатоамаш ду цуморча аьрдагIа, юхь йоацача бераша хьехархошта а: парташ, книгаш, дохалу, юххера а школа йите дIаболх.

Къайле мичайца цу тайпарча берашца хьехархочо дукха ха дIайоххийташ хилар, из классе цаI хинна ца Iибча хIаьта а, цулухьа юхебисаращца лерттIа урок дIаяхьа ха тоъац хьехархочоа. Хьехархой практике ниййслуш да даьша - ноаноша луча хьехама школа раьза йоацаш а школас луча кхетама дайноаной раьза боацаш а.

Школай директорех, хьехархоех «хала» бераш, шоллагIча шера чудусараш, дешара тIехьлусараш хиларах бехк баккха хала да. Аз айса а бер хала хилар, дешара тIа ца кхувш хилар дукхагIча даькъе дезала юкъе нийса кхетам луш ца хиларах хьадоагIилга лоархI. Дай-ноаной цхьан шерагара ворхI шерага кхаччалца эгара бочагIа, ховхагIа долча хIаманца — борий хьаькъал ца гIулакх хул. ХIаьта бер «хала» е тIехьлусаш хьалкхер бера хана шийна доагIар гонахьарча нахагара цунга дIа ца кхачар да, е кхаьчадале, кхоачам хилла ца кхаьчалга да.

Иштта Б. Хьасана дезале 8 бер да, царех кхоъ хIанале бархI класс яьккха хила дезаш дар. ВорхI классаш а яьха йитаъ цар школа, школе халачарна юкъе лоархIаш долча вокхарех а фу хургда ала хала да. Цар да наггахьа мара цIагIа хулаш вац, кана — цIагIа поанал деш я...

Ший хьаькъалагIа уж кхетабе гIерташ «гучъэкххаш» тIехкарца, гIажаца, тIоарица кхетам тийнаб цар дас. Цхьан бера деча таIазаро кхераду вожаш, массехк ди доакхх цар юхаметта ца доагIаш, хиннар хала мара дагадоагIаш хилац.

Цу ханна бера дегIадар соц. Шоашта деча таIазарца дIаIомалу бераш, духхьал хургдолчох кхераш аьрдагIа ца делаш. Шоашка ба аьнна болх беш хул уж. Бакъда цу кхерароо, хургдолча Iазапо дайтача гIулакхаша бераш гIожа хулийт, дорха а къиза я хул.

ГIалат хургдац, Хьасана бараш санна бола дезалаш хIара школе а ба аьлча. Саг моральни унахцIена хилара кертттерчарех да — сага ший лоIам, хилар наха хьалкашка шийна тIадиллача гIулакха бола бехктоккхам кхетабар.

ХIаьта мел дукха дагарбе йиш йолаш ба даьша - ноаноша къаракъ мелар бахьан долаш берий ираз дохадаь дезалаш.

ХIаьта иштта бераш «хала», дешара тIехьдусаш хул шоаш дешарах ца кхеташ хилча. Юххьанца харцахь лел уж, тIаккха дIахо школа ют. ХIанз аз буццараш ба апрель бетта даьша - ноаноша дешарах а баьха шоашца ахча даккха гаьнна дIакхувлараш. Иштта 1975 шера Нестеровски юкъерча школера дешара тIеравьннав 22 дешархо, Галашкара — 30, Алхастерча юкъерча школера — 8, бIарчча район хьанийцача 96 дешархо. Гурахьа мара цIабагIац уж дешархой, хIаьта царех наггахьчун мара шийн новкъостанта тIехьакхе вIаштIехьдалац, дикагIча даькъе шоллагIча шера чубус уж.

Цу тайпара болча даьшкара - ноаношкара вай общества нах ираз долаш хьалкхебара доагIар хьадеха деза ха хьатIаэттай. Укхаза ала деза школа а шийгара доагIар дизза кхоачашдеш ца хилар. Цун декхар да бер «хала» хилара бахьанаш мичара хьадоагIаш да, фу бахьанце хиннад бер иштта гучадаккхари, гучадаьккхача цу тайпара гIулакх кхы аниййлургдоацаш дIадаккхари.

...Нестеровски юкъера школа... Тхона хьалхашка ва 7, 8, 9, 10-ча классашкара дешар дита шийтта дешархо.

— ХIана йитай оаш школа? — хетт оаха.

— ХIара дейна оалар тхога хьехархоша зехьа ха ма йоае шоай, аьле. Мега отметка оттаергья оалар школа йита дош лой. ХIаьта 8-ча класса кулгалхочо дешара шу юкъеккхаьчача хьалхадоаккхар школера дIадолхаш дале саидетельство лургда, дIадолхаш деце лургдац...

Уж дешаш бакъ хилар е ца хилар къовса оттаргдац вай, бакъда цхьа хIама белгалдоаккхаргда, хьехархошта юкъе хIанз а болаш ба йист массаза хул берага цу леладечох хIама хургдац яхараш, къайла ца кхухьаш дешар кхоачаш доладеннад а алале дешархочун а цIагIарчар цо леладечох а дог эккхийташ. Из вIалла бокъо йоацаш, хила йиш йоацаш хIама да. Мишта хетаргдар лоро унахочунга «Укх лазарах варгвал» аьлча. Цу тайпарча лорага цхьа ди даккхийта йиш яцар больнице.

Вай а лораде деза профессиональни сий. Дуккхабараш кхетачох цо кхетош дола бер духтIадаккхар, цуна новкъостал дар, дог айдар — цунах латт хьехархочун низ. Цудухьа Нестеровски юкъерча школе хала бераш хьахилара бахьанаш хьагучадаха деза. Уж кIоаргагIа Iомаде деза. Уж бахьанаш дезала юкъера хьадоагIаш дале, аттадолча оагIорахьа дIа а ца дерзадеш, общественность цу гIулакха оарцагIъяккха еза. ТIаккха бехк боаха къамаьлаш хозаргдац дирекцеца а хьехархошта а.

Вайна, хьехархошта, цIаккха а дагардала йиш яц мичча бесса бер «хала» дале а, из къахьегама а духовни а сийрдача вахара новкъа даккха воаш декхарийла хилар. Вай декхарийла да царех общества бизза бола нах хьалкхебе.

ХIаьта тахан, юкъарча образованега далар чакхдоаккхача шера, «халача берий» проблемах дош ца хетар, из лоархIаме декхар кхоачашдеча, цIенхашттара новкъарле а хинна дIаотта тарлу.

Р. ГАЙТУКИЕВ,
халкъа образоване отдела инспектор.

СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

ШАХМАТНИ КЕРДАДАРАШ

Городской шахматни клубе чакхъяьшай шахматех ловзара кхалнаха юкъера Нохч-ГIалгIайчен чемпионат. ЦIоэлагIа котало яьккхар цига хьалхара разряд лелаеча Шматова Лидас («Труд» ДСО). Якха йиш хиннача 12-тта очкох — 12 яьккхар цо. ШоллагIча моттиге я Геколо поселкера хьехархо В. Еремина («Урожай» ДСО) — 10 очко. КхоалагIа хилар 8 очко йола къона шахматистка З. Канома.

* * *

ДIайолаенна маIача наха юкъера республика чемпионат. Цига дакъа лоацаш ва виъ спорта мастер — В. Дорошкевич, Д. Бергин, Я. Шер, А. Чубуков, иззала мастералла кандидаташ ворхI хьалхара разряд лелаери. Хьалхарча шин туре ши очко яьккхай мастералла кандидата А. Ханта, цхьанца очко яьхай Х-М. Ошаева, В. Кастарнова, М. Шера.

* * *

Кишиневе дIахьош я хьалхарча лиге мехка хьалхара моттиг яккхара яхьаш. Мехка 18-тта шахматист ва хьалхарча кхаьинех цхьа моттиг а яьккха лакхерча лиге валара яхьаш лоаттаеш. Лакхерча лига яхьаш хьатIабоагIача бетта Ереване чакхъяргья, цига дакъа лоацаш хургва вай мехахо спорта мастер В. Дорошкевич.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

ФУТБОЛ

Укх деношка «Староградзнефть» НГДУ стадионе гIишлошъерий профсоюза обкома кубок яккхара ловза йоласлар 5 команда. Царна юкъе дикагIа лайзар «Союзавтоматстром» опытно - экспериментальни заводи «Чечингстройтранс» автотранспортни объединеней футболисташ. Счет 2:0 йолаш завода футболисташ котбаьлар.

* * *

ЕЗА-ЙОККХА АТЛЕТИКА

«Труд» ДСО Центральни Совета еза-йоккхача атлетике хьалхара моттиг яккхара городе Таганроге ловзаш хинна Нохч - ГIалгIайчен спортсменаш цIабаьхкаб. 150 саго яхь лоаттаяьй цига.

Дика лайзав Грознера Мовсаров Iийса — юккъера дезал. Шийна совета чемпион хилар цох, хIаьта шоллагIа латача шоллагIа моттиг лаьцар.

Ах деза дозал долча Осташко Александра а яьккхар шоллагIа моттиг.

Шаккхе а сборни командана юкъе бахаб уж, СССР кубок яккхара ловзарг а ба.

* * *

ТОП НИЙСА КХОССАР

Кхалсага дунен халкъашта юкъерча шера хетальча спартакиада ДОСААФ республиканск туре топ нийса кхоссара яхьашта юкъе дакъа лоацаш хилар кхалнаьха 18 команда. МВ-2 яха упражнени кхоачашъеча геттара нийса топ кхийсар Грозненски химкомбината кхалнаха, хьалхара моттиг а яьккхар. ШоллагIа моттиг лаьцар Грозненски радиотехнически завода кхалнаха.

* * *

ЕЙГА АТЛЕТИКА

Яйгача атлетиках йола «Труд» ДСО республикански совета кубок яккхара яхьаш хилар предприятейи дешара заведеней командашта юкъе. Цига хьалхара моттиг лаьцар химико-технологически техникума команда.

О. ТИНИКАШВИЛИ

Чакхъьяннай яйга атлетикий спортивни сезон. Кхаь динахьа лаьттар «Динамо» стадионе республикански спорткомитета—«Сезон дIакъовлара» совгIат даккхара яхьаш. Цига дакъа лоацаш вар республика ерригача спортобществай 300 яйга атлет.

Хаоттама хьалаш аьттув боацаш хиннадале а спринтераша дика чакхъяьккхар яхьаш, ЧИГУ физвоспитане факультета студент В. Гацкан чемпион хилар. Цо юха а республика рекорд оттайир — 10,5 секунд.

ИIоахален «тройипм» оаламеи кхувсалуш шоаза чемпион хилар В. Канищев. Йиъ бIаь метри йиъ бIаь метр духьаленаш йолаши удача толашагIа вар В. Нестеренко. Къоначарна калуш бацар ветеранаш а. Иштта республика дуккхача тайпара кIалтохаргах латара экс-чемпион В. Митянин диск кхоссача котваьлар — 40 м. 93 см.

800 метр удача хьалха хилар студентка А. Мамаева. Кхалнаха даьхача толамаша хьахьокх уж хила дезачун юхе дикка гаьна хилар.

Юха а лакха говзал гойташ чакхъяьхар яхьаш республика дуккхача тайпара кIалтохаргах латара чемпиона А. Казанцева. Яхьий рекордсмена 7110 очко яьккхар, из спорта мастера кандидата норма я.

Иштта ира хилар командни яхьаш а. Юххьанца хьалха хилар студенташ, цул тIехьагIа спартаковцаш царел хьалхабаьлар, финише юха а хьалха баьнна, 42752 очко а яьккха, «Буревестник» ДСО спортсменаша хьалхара моттиг яьккхар, царел эзар очкопа тIехьабисар спартаковцаш, кхоалагIча моттиге «Труд» спортсменаш хилар.

ЯЙГАЧА АТЛЕТИКА ЯХЬАШ ЧАКХЪЯЬННАЙ

Чакхъяьннача яхьаша хьахьеккхар спортсменаш шоай говзал дикка айьлга, Iай а бIаьсти а хургйолча спортивни яхьий дика лард я из.

Л. МОИСЕЕВ,
яхьий судахо.

СУРТА ТIА: 1. «Сезон дIакъовлара «совгIат даккхара яхьий рекордсмен А. Казанцев. 2. 400 метра йола эстафета.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

ЛИТЕРАТОРАША — ПАРТЕ XXV СЪЕЗДА

Укх деношка Бакура цIакхаьчай Нохч - ГIалгIайчен йоазонхой Союза правлене председатель Ахматова Раиса. Из хиннай XXV-ча съезда хетадаь Азербайджане хиннача советски литература деношка. Цу деноех лаьца Ахматовас дийцар:

— Цу вежарха йолча республикацара са хьалхара вIашагIкхетар дар из. Со доккхал деш я из санна йолча мехка литераторий йоккхача форуме се дакъа лаца ираз долаш хинна хиларах.

Вай мехка республикашка, краяшка, областашка дуккханахьа хиннай со, хIаьта массанахьа а безаме тIаэцаш, чакхдаьннад цига хинна вIашагIкхетараш.

Дукха хилар тха дицлургдоаца къамаьлаш, вIашагIкхетараш. Тхо хилар Ленкорански районе, цига пограничникашца, хьехархошца дешархошца вIашагIкхийттар, чайи мандаринаши кхееча плантацешка хьежар. Городе Ленкоране тхо хилар Советски Союза Турпалхочун танкови бIухой генерал - полковника Асланова музее.

Литература деной доакъошхоша шоай стихаш а ешаш йоккхача литературни сайренца чакхдаьлар тха уж вIашагIкхетараш. Цига нохчийн эрсийн меттала сай стихаш аз а йийшар. Цул совгIа аз дакъа лаьцар Есенин Сергея 80 шу дизара хетарь мемориальни музей хьаеллача а.

Цу дерригача вIашагIкхетараша керда стихаш язъе дика новкъостал дергда сона.

ТЕАТРА КЕРДА СЕЗОН

Лермонтова цIерагIа долча эрсий республикански театра коллективо дика чакхъяьхар кхыча городашка яь аххнара гастролеш. Езаелар уж Астраханерчеи Рязанерчеи къахьегамхошта. Из бакъдеш я цигарча газеташа язъяь рецензеш, областий культура управленеша театра тиййна сийлен грамоташи кхыдола совгIаташи.

ХIанз театро вай республика районашка ю хьамсарча парте 25-ча съезда хетаяь гастролеш. Дика чакхъяьннай уж Наурски районе, хIанз спектаклешка хьожаш ба Шелковской районка къахьегамхой.

25 октябре театро дIайолаю шийн аргIанара керда сезон. Сезон хьаелл «Лораделаш кIай оалхазар» — яхача кердача спектаклеца. КIоарга да цу спектакла маIан, уйла сийташ ба цун чулоацам. Эхь-эздел, сабар — из да кIай оалхазар. Мелла хало тIаэттай аьнна, мелла вахаре хулача халахетараша готваьэ аьнна, хьай балхарча гIулакхаша хьовзаваьа аьнна цIаккха а дохка, хувца мегаргдац, лораде а деза эхь-эздел йоах цо. ХIара сага, цо дунен тIа мел йоаккхача хана баьдеча бийсана никъ сийрдабоаха сердало санна, саг харцахьча наькъ тIа ца воалийташ, цIаккха а цунцара ца къасташ, даим а нахаца хила дезаш да из эхь-эздел, сабар, партийни принципальность, кхыдола хоза, дика гIулакхаш а. Цу тайпара хила беза советски учрежденей а партийни а кулгалхой. Иштта барех ва цу спектакла тIа вувца Колобов. Цкъаза хала да комсомола горкома секретарь волча Колобов Андрейна нийслар, бакъдар леладе. Бакъда моллагIа цатоам шийна хилча а, Колобовна мог ше чхар кхоачашде, цIендар, дикадар, бакъдар хьаллаца, наха юкъера эхь-эздел лакха лоаттаде, дика гIулакхаш лораде. Бокъонца шийн партийни декхар чакхдаккха, хIана аьлча цуна хов наьха дика оамалаш, хоза гIулакхаш гучадаха, уж гIулакхаш эIадалийта, шийх наьха тешам болийта, уж шийна тIехьа баха. Цудухьа веза из наха, иштта уж а беза цунна.

Спектакль чеккйоалаш дог айденнача, нах безача оазаца оал цо: «Нагахь санна из са кара даларе хIара доагIа керда ди доладергдар аз: «Ва, нах, лораделаш кIай оалхазар» — аьнна. Цу спектакхо дег чу йоссаю «ЦIаккха а сий ма довлда хьа а, Андрей Колобов, хьо санна мел волчун а, нах безаш а наха дезаш а хилда шо массаза а» яха уйла.

Кхы цхьаькха а керда спектакль бIаргагургья зрителашта. Из я эрмалой драматурга А. Папаяна язъяь «Парижера найц» яха комеди. Из спектакль театра коллективо кийчъяьй Рязане гастролашка йолча хана. Дика тIайнар из спектакль Рязанерча зрителашта.

ХIанз театро кийчъеш я цIи хезача французски драматурга Эдмонд Ростоне язъяьча «Романтика» яхача комедех йола спектакль. Кастта бIаргагургья из зрителашта, хетаргахьа, царна еза а лургья.

Укх сезоне театро шийн репертуара юкъе йоаллаьй тайп-тайпара йола пьесаш.

Доккха декхар да укх шера театра коллектива хьалхашка латтар: тIадоагIача шера хургйолча КПСС XXV-ча съезда хетаяь керда спектакль кийчъе езаш да театр.

Шийн чулоацамга диллача съезда дика совгIат хургдолаш хила еза из. ХIанз из пьеса лохаш а да тхо.

Вай ханарча турпалхой, таханарча советски сага оамал, цуйна хаштдараш, цо балхаца йоаха коталонаш, вай вахаре нийслу кхоачамбоацараш дувцаш я театро шийн сцена тIа зрителашта бIаргайойтаргйола спектаклеш. Доккхий да театра творчески коллектива хьалхашка латта декхараш.

Уж тхоашта кхоачашдулургда аьнна хет тхона, хIана аьлча театра хIара болхло шийга доагIача даькъе, хьинар, низ ца кхобеш кердача сезона кийчлуш а уж кхоачашде уйла йолаш а ва.

Дувла тха спектаклашка хьажа, дувца, язде нарех лаьца.

Б. АБАДИЕВ,
театра литературни даькъа заведующи.

Милице лейтенант

Грузински ССР. «ЗIамига йолча хана денз юрист хила безам болаш яр Сванетера Циала Гуледани. Из цунна дагалаьттар кхоачашхилар, йоIо чакхяьккхар Тбилисски университета юридически факультет. Районни центре Местие бахача наха дукха еза йоккхагIйола следователь милице лейтенант Циала Гуледани. Беррига низ тIабахийта, хьинаре болх беш я къона коммунист.

Оперативни болх правовни знанешта хьинаре еча пропагандаца, бокъонаш ца телхайтара тIаерзаяь еча профилактически мероприятешца тар а еш вIаштIехьбоах Циала болх. Безаме дега йIовхалца тIаэц из лакхача лоамашка уллача района дуккхача юрташка, каст-каста юридически консультацеш е яхаш дехар ду цунга.

Нахацара безам, цар гIулакха сагота хилар, моллагIча правопорядок телхаечунца къовсам лоаттабеш хилар — из да цу ше лаьрхIар чакхдоаккхаш йолча йиIий оамалцара керттердар.

СУРТА ТIА: лакхача лоамашка эггара чIоагIа накъа йоалаш йола транспорт — говр я. Милице капитанаца Пирцелани Зауреца районерча юрташка яха яьшай Циала.

В. СОКОЛОВА сурт
ТАСС фотохроника.

АГИТАТОРАШ — КХАШКА

Сихдаь чакхдоахаш латт Сунженски районерча В. И. Ленина цIерагIча колхозе хьайбашта доакъар Iалашдарей гурахьа ялат дIадерей балхаш. Укхаза 1500 тонн совгIа силос, 600 тонн моша доакъар Iалашдаьд, аргIаш а даь дIаоттадаьд 2500 тонн ча, 1500 гектар гурахьа дув ялат дIадийнад.

Хургйолча КПСС XXV-ча съезда къахьегама толамаш кийчлеча хьинаре болх барца белгалбаьннаб трактористаш С. Хасуев, М. Мисербиев, А. Гаисуев, кхыбараш. Царех хIаране 130—150 процент кхоачашъю шоай дийнахьара нормаш.

Гуйранара кхашкара балхаш дIадоладале хьалха колхоза парткомо массово политически болх вIаштIехьбаккхара вIашагIъеллар агитаторий группа.

Хьалхxе а оттаяьча планага хьежжа агитаторашеи политинформаторашеи кхашкарча станашка механизаторашца беседаши политинформацеши чакхйоах. Нах кхетаргболаш дувц цар вай мехка толамех, дунен халкъашта юкъерча хьалех, дикагIболча механизаторий опытах.

Цул совгIа агитатораша кхашкарча станашка каст-каста арахец дикагIболча къахьегамхоех дувцаш, балха тIа нийслуш дола кхоачамбоацараш гучадоахаш йола «Молнеш», «Къахьегама листокаш».

Болх хьинаре барца белгалбаьннаб агитатораш М. Дадаев, И. Умархаджиев, К. Эльдаров, А. Умаров. Газеташ, журналаш дахьаш механизатораш болча беседаш, политинформацеш чакхъяха баьхке каст-каста кхашка бIаргаго йиш я уж.

Я. КАГИРОВ,
хьехархо.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 октябрь.
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Б. Т. Iуйранара гимнастика. 9.30 — Б. Т. «Хьона, къонал». 10.15 — Б. Т. «Ольга Сергеевна» яха телевизиони дуккха серийни повесть. 7-гIа дакъа. Автор Радзинский. 11.25—Б. Т. «Доргомыжске романсаш» яха фильм-концерт. 14.05 — «Краснознаменное, оборонное» яхача передачана юкъе дакъа лоацаш ва СССР ДОСААФ-а Центральни Комитета управлене начальника заместитель Мамаев. 15.05 — «Вайна Iалам довзаргда». 15.25 — Лермонтов. «Мцыри». 16.00 — Шахматни школа. Разряднический класс. 16.30 — «Iилманхочоа дош да». 16.45 — Б. Т. Художественни самодеятельноста доакъашхой концерт. 17.15 — «Орленок» яхача телестуде юкораш УССР школай заслуженни хьехархочунца Березнякаца вIашагIкхетар. 18.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (гIалгIай, эрсий, меттала). 18.20 — Съездагара съездага. «ДегIадара цифраш». 18.30 — Миллионий ленински университет. «Советски Союза Коммунистически парти нах вIаштIехьабоахар а кхетамца кхебер а я». Идеологически кадраш уйттаяра уж кхетамца кхеяра а Белоруссе партийни организацей балха опыт. Передачана юкъе дакъа лоацаш ва КПСС Центральни Комитета член, Белоруссе Компарте Мински обкома хьалхара секретарь Поляков. 19.00 — КПСС 25-ча съезда даха хьакъ долча тайпара накъагIоргда. «Къамаьл ду Октябрана хьалхарча социалистически яхьа доакъошхоша». 19.25 — Iай доакъараш Iалашде юкъара хьайбаш. Грозненски шурий совхозера репортаж (гIалгIай меттала). 19.35 — Б. Т. «Ольга Сергеевна» яхача телевизиони дуккха серийни повеста премьера. 8-гIа дакъа. Автор Радзинский. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Документальни экран». Передача дIахьу поэта Рождественске. 22.45 — Б. Т. Спортивни дневник: 1. Волейболах йола Европа чемпионат. Югославера передача. 2. Дзю-до яхача кIалтохаргах латара дунен чемпионат. Венера передача. Пистельча - кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.00 — Кердадараш. 18.15—Б. Т. «Вай ненноаноштен ноаноштен баркал ях». 18.30 — Киножурнал. 18.40 — «ГIишлошъяраш, шоана». Технически информацей хоам. 18.55 — Киносюжет. 19.00 — Классически ашарий концерт.

24 октябрь.
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Б. Т. Iуйранара гимнастика. 9.30 — «Орленок» яхача телестуде юкораш УССР школай заслуженни хьехархочунца Березнякаца вIашагIкхетар. 10.15 — Б. Т. «Ольга Сергеевна» яха телевизиони дуккха серийни повесть. 8-гIа дакъа. Автор Радзинский. 11.40 — Б. Т. Художественни самодеятельноста доакъошхой концерт. Кишиневера передача. 13.55 — Б. Т. «Хакассе гаиз» яха телевизиони документальни фильм. 14.25 — Фурманов. «Чапаев». 15.10— «Изобретатель». Передачана юкъе дакъа лоацаш ва изобретателей рационализаторийи Ерригсоюзни общества Центральни Совета председатель Софонов. 15.40 — Советски законий лардаш. «СССР Конституци Советски социалистически пачхьалкхен керттера закон да». 16.10 — Берашта дола фильм. «Поля Клюквинаца нийсденна тамашийна хIамаш» яха художественни фильм. 17.15 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа. (эрсий, нохчий меттала). 17.35— Идеологически балха практикацара. Пятилетка чакхйовлаш латт. 17.45— Документальни фильм. 17.55 — Атеистически темаш. «Мюридизм а цун реакционни чулоацам а». Философски Iилмай кандидата Мустафинова выступлени (нохчий меттала). 18.05 — Цар пятилетка кхоачашъяьй (нохчий меттала). 18.15 — Б. Т. «Илли-75». 18.40 — Б. Т. Кхалнаьха Дерригдунен конгресса соцам беш йола заседани. Берлинера трансляци. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Б. Т. «13 гIанд» яха телевизиони зIамига театр. 22.30 — Б. Т. Спортивни программа: 1. Волейболах йола Европа чемпионат. Югославера передача. 2. Дзюдо яхача кIалтохаргах латара дунен чемпионат. Венера передача. Пистельча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

17.15 — «КIиран панорама». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Вай дай» яха документальни фильм. 18.35 — Кагирхошта йола программа (нохчий меттала). 19.05 — Киножурнал. 19.15 — Республика гIишлошхьалъеча. Грозненски шурий комбината производственни корпус (гIалгIай меттала). 19.35 — «Со цIеноаш хьалдеш ва». яха документальни фильм. 19.50 — «Кагирхой гIулакхаш». (гIалгIай меттала). 20.20 — «Пярну-74» яха музыкальни фестиваль». Фильм-концерт.

РАДИО

23 октябрь.

6.30 — «1976-ча шерара ялат хьуакъадара тIехьа» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Ножай - Юртовски района хьалхалаттараштa дола концерт (нохчий меттала). 9.00 — «Шоана кхалнах» яха радиожурнал (гIалгIай меттала). 9.20 — Свеклаш чуяцача (эрсий меттала). 9.35 — Ашараш. 9.45 — Парте съезда — вай къахьегама совгIаташ! яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 16.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.15 — «Пртком а социалистически яхь а» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 16.30 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (нохчий меттала). 16.50 — Идеологически фронта бIухой. Политинформатор цехе венав (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

24 октябрь.

6.30 — Дуга леладераша шоаш дениа дош кхоачашду (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Халкъа ашараш (нохчий меттала). 9.00 — «Социалистически яхьа хьалхалатт» яха корреспонденци (нохчий меттала). 9.15— Лирически иллей концерт (гIалгIай меттала). 9.40 — Итале кортамукъале бахьан долаш тIом бир цо. Юсупов Махьмадах йола очерк (эрсий меттала). 16.00 — «Кхалнаьха дунен халкъеашта юкъера шу» яха беседа (эрсий меттала). 16.15 — «Атеист» яха радиожурнал (гIалгIай меттала). 16.35 — Ипполитов-Иванов. «Кавказски эскизаш» (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, къилбаседа - малхбоалехьара секунде 7—12 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике гIолла 5—10, Грозне 1—9 градус йIовхал йолаш хилен тарлу. Кхоана кхаьла а йолаш, юкъ-юкъе екла а екхаш, лоадама йоачан а йоацаш, цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура бийсанна 2—7, дийнахьа 10—15 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктоккхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30. корректорске—2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30. корректорской—2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттен деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92.

Заказ № 6824.